

SAMBAND

No. 108 April 1917

“Samband” utkommer hver maaned og er et literær-historisk skrift for norske hjem i Amerika. Det er et organ for bygdelaagbevægelsen og er særlig tilegnet bygdelaagernes historiske virksomhet. Abonnementspris \$1.00 aaret; enkelte hefter 10c hvert.

Utgives av SAMBAND PUBLISHING ASSOCIATION, 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Bestyrer og redaktør:

A. A. Veblen.

ISSUED MONTHLY AT MINNEAPOLIS, MINN.

Entered as second-class matter December 5, 1910, at the post office at Minneapolis, Minn., under the Act of March 3, 1879.

Samband

is a monthly magazine containing historical and biographical sketches from Norwegian settlements in America, besides old country folk-lore, tradition, and history; and is designed to be a magazine of general literary interest for the home. It is an organ for the **Bygdelag** movement in America. Subscription price, \$1.00 a year. Single copies, 10 cents.

Published at 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn., by the **SAMBAND PUBLISHING ASSOCIATION.**

Manager and Editor, A. A. Veblen.

305 Walnut St. S. E., Minneapolis, Minn.

Indhold av No. 108, April, 1917.

	Side.
Enige og tro. — Dr. F. G. Gade	321
De første aar ved St. Olaf College. Mrs. Anna E. Mohn X.	328
Udvandringshistorie fra Ringerikesbygderne. O. S. Johnson. IX.	332
Fra en Ringeriking. Andrew N. Ness	348
Valdriser i Door Co., Wis. G. J. Anderson. IX.....	350
Lidt fra Valdrissettlementet i Door County. G. J. A.	358
En norsk bygds historie. Olav Redal. XI.	359
Rettelser. Mindegaven. E. Rudi	376
Om du hittil har glemt det. C. N. Remme	377
Om det nylig organiserte Fællesraad. Dr. C. L. Opsal	380
Thomas Simonson	383
Kvitteringer for Valdrisgaven. A. M. Sundheim....	384

Samband er ikke stort nok.

Fortsættelsen av Spring Grove historien ved O. S. Johnson blev vi nødt til at utelate i dette nummer, men kan forhaabentlig gi den i neste hefte. Et indlæg om norsker i og ved Fairview, Mont., ved Eivind Rudi er ogsaa liggende til næste maaned. Vi har flere stykker fra Norge som vi ikke hittil har faat rum til, saasom fru fru Wæthing-Ringerud, lærer O. Skrutvold, "K.", saavel som artikler ved amerikanske forfattere. Samband er altfor litet og bør utvides, men dertil maa vi faa betydelig forøgede indtægter. Skaf os nye abonnenter, mange nok av dem, saa skal I se Samband vokse. Det kommer sig blot an paa de gamle abonnenter — at de gjør det. Hver bør sende en ny en. Der kommer ikke mange nok av sig selv.

Samband.

No. 108

April

1917

Enige og tro —

I „Samband“s decemberhefte for 1916 fremkommer hr. Zuul Dieferud under overskriften „Demokratisk tankegang og norsk embedsarijokratisme“ med en del betragtninger, der væsentlig former sig som hyrlige og hykkelige fantasier over visse norske forhold, og særlig over Nordmands-Forbundets ledelse.

Distnok tror jeg, at de fleste Nordmænd i Amerika har bedre greie paa norske forhold, end hr. Dieferud synes at ha, efter hans skriferi at dømme; og de fleste av hans læsere blandt landsmænd derover vil derfor selv kunne dømme og tilbakelise hans sære snak.

Men ondt ord kan altid sætte ondt blod, derfor bør artiklen i Samband ogsaa bli møtt herfra.

Hr. Dieferud kjører i sin artikkel rundt med sine vel kjendte to kjæphester: uviljen mot den anseelse, som en del Nordmænd, der ikke bærer gammelnorske navn, nyter i og utenfor Nutids Norge, og hans forsøk paa at sprede mistillid til Nordmands-Forbundet, fordi folk med slike navn sitter i dets styre og arbeider for dets fremgang.

Han jamler denne sin uvilje og mistillid i uttrykket „norsk embedsarijokratisme“.

Det er ikke godt at vite, naar hr. Dieferud sidst var i Norge, eller naar han sidst interesserte sig nok for norske forhold til riktig at undersøke dem. Det maa i alle fald være længe siden. Ti i nutids Norge, det som for tiden lever og

arbeider, spiller „embedsmændene“ gennem hele stigen kun en ringe rolle, uten naar mændene selv er dygtige og ebnerife.

Mene den saare bestedne gage, som vore embedsmænd inden alle grene av verkfet nu har, sammenholdt med de stigen- de indtægter i de fleste av folkets lag forresten, gjør uttrykket „norff embedsarijstokratisme“ til tomt mundsveit.

Det er ogsaa betegnende, at det for tiden inden alle grene av embedsverket er vanskelig at faa de forskjellige embedsstillinger besat, der er faa ansøkere til disse „arijstokratisms“ stillinger.

Muligens er det dog ikke faa meget embedsstanden og embedsmændene selv, som mishager hr. Diejerud. Snarere det, at en del „embedsmænd“, i det hele tat folk i fremstude stillinger her i Norge bærer navn, som vidner om avstamning utenfor landet; og hr. Diejerud synes at mene, at disse agtes for høit, har for meget at si i Norge, at folket „bøier knæ“ for dem.

Se efter i Statskalenderen, hr. Diejerud, hvor navnene paa alle de, som sitter i regjering, storting, embedsverk og de mange styrer i by og bygd findes opført. Navn, med herkomst utenfor Norge, er i bestedent mindretal.

Men ett er sandt; baade i statens og kommunernes styre, og rundt i det norffe folk og samfund forøvrig, findes der en hel del mænd med slike navn, som er kommet utefra; fra Danmark, Tyskland, Holland, Skotland, England, Frankrig, Schweiz osv., navne som har god klang i vor historie og utvikling; navne, hvis bærere fremdeles staar i ledende stillinger, fordi de er dygtige folk, og som vi med rette ser op til.

Slik som det norffe samfund har utviklet sig i de sidste menneskealdrer paa et selvsikkert demokratis brede grundlag, mere demokratisk vistnok end selve U. S. A., vilde disse folk

aldrig ha kunnet opnaa eller beholde sine sociale stillinger paa grund av sine navn alene; men de har naaet og holdt sin plads, fordi at de har hat egenfaper, evner og indsigter, som Norges fremstidt og utvikling har hat bruk for, like saa visst som at mange av de første bærere av disse navne her i landet kom her ind og opnaadde en agtet stilling, fordi de medbragte evner og indsigter, som landet dengang trængte til.

Disse ætter og disse navn har organist føiet sig ind i vort folks liv og vekt, og ærlig git sit arbeidsbidrag til Norges fremstidt. Derfor har disse navn livets og arbeidets fulde ret til at nævnes som norffe.

Sa, jeg spør: Har vi ret, og har vi raad til at stryke av norff historie geniet matematikeren Abel, grundlovens forfattere Adeler og Falsen, præsident Christie, Ole Bull, Edvard Grieg, navnene Sverdrup, Schweigaard, stiftsprovst Werels, Sars, Henrik Ibsen, Hans Gude, Tidemand, Reissiger (som skrev musikken til Olav Trygvason), Kierulf, videnskabsmænd som Hansteen, den sagalærde Sophus Bugge, en lovgiver som Getz, finansmænd og organisatorer som Gestehe, Michael Krohn og Peter Zebesen — sidtnævnte far for den første norff-amerikanske dampffibslinje, den ivrige talsmand for Bergensbanen — fordi de selv eller deres forældre kom utenfra? Og der er mange flere saadanne navn, som i bedste forstand er blit norffe, fordi de mænd, som bar og bærer dem, har øket Norges aandelige og materielle rigdom. Det er ogsaa fuldt berettiget, naar man stiller forventninger til en ebnerik mands eller kvindes efterkommere. Li en god ættere er i og for sig en styrke og fordel. Det vet ikke mindst vore norffe bønder, som hævder og hævder sin arv i saa henseende.

Det er i det hele tat et tegn paa national kraft og sundhet, paa national god fordøielje, naar et folk kan opta frem-

mede elementer i sig og gjøre dem til sit eget kjød og blod. En slik tilegnelse av fremmed blod finder sted i alle land, og er til dels en betingelse for levende kulturell fremgang. Ellers blir der let kinesere av os. Og denne evne til at fordøie det fremmede er særlig viktig for et litet, faatallig folk, som ikke kan vente til enhver tid helt ut av sig selv at kunne frembringe de aandelige og legemlige arbeidskræfter, som tiden og fremmskridtet kræver. Men er det et sterkt og levedygtigt folk, som stoler paa sig selv, da tar det gjerne mot de indflyttede, og gjør dem til blod av sit blod; da har folket ogsaa mands mod og retfærdighet til, uten noget smaalig grin, at takke for hjælpen, og da lar det hver mand og kvinde i landet faa den plads og den gjerning, som de findes mest skikket for, høit eller lavt, uten hensyn til, om navnet er indfødt eller indført.

Naar vort storting vælger en Garbitz, en Illmann, en Berner, en Mowinkel til sin præsident, saa er det ikke fordi det „bøier knæ“ for navnene utenfra, men fordi det erkjender, at disse mænd, bærerne av disse navn, er de mest skiktede til hvervet.

Nei, vort folk har ingen slik hjf navneskræk, som den, hr. Diejerud lider av, og paa den anden side driver det heller ikke slik navnetilbedelse, som hr. Diejerud paaftaar.

Hr. Diejerud gjør derfor vore norske husmænd megen uret, naar han vil sætte husmandsnavnet paa den undfaldenhet, som han vil paadutte det norske folk like overfor de fremmede navn. Hr. Diejerud maa saaledes heller ikke ha snyderlig kjendskap til vore husmænd, som i vore dage er en ganske anderledes individuelt selvstændig klasse borgere, end mange store fabriklandes arbeiderbefolkning, og hr. Diejeruds benævnelse paa den av ham selv opkonstruerte fremmeddyr-

felse i Norge er derfor nærmest en fornærmelse mot husmændene.

Likelsaa ubesøiet, men mere ubehøvet i sit tilfuit, er den fornærmelse, hr. Diejerud finder at burde utkaste mot det norske universitet ved at besyldde dets professorer for at ha valgt Bredo von Munthe av Morgenstierne til rektor væsentlig av hensyn til dennes formue. Jeg kan forsikre vore landsmænd i Amerika, at vi her i Norge ikke oppfatter denne hr. Diejeruds uartighet som utslag av alment norsk-amerikansk tænkesæt, men at hr. Diejerud utelukkende personlig vil bli debitert herfor.

Naturligvis er det ogsaa her den fremmedklingende navnløyd, der har virket paa ham som den røde flut paa kalkunen. Hr. Diejerud mangler den trygge tillid til det norske folks sundhet, at det skadeløst kan opta og bruke utenfra kommende evner.

Her hjemme er vi ikke saa rædde, likesaa litt som i andre land med sterk og sikker nationalsjelselse. Ved Berlineruniversitetet valgte man for en del aar siden professor Du Bois Raymond til rektor, og general Verdij du Bernois var præsident (eller tyst?) krigsminister — til trods for de franske navn. Lad os ogsaa huske, at englænderne bovet at gjøre Disraeli til førsteminister.

Særlig paaafaldende er det, at denne Diejerudske navneskræk lyder over til os her fra et land som U. S. A., hvor man dog maa være vant til at dømmе manden efter hvad han er og hvad han duer til, ikke efter hvad han heter. Det vilde visstnok være vanskelig at bli kaldt en god amerikaner, om navneklangen her skulde hindre. Navne som Astor, Vanderbilt, Schwab, Carnegie, generalerne fra borgerkrigen Schurz og Rosserans, monitorbyggeren John Ericsson, kanalbyggeren Goethals, jernkongen Hjeltn, videnskabsmænd og læger

som Agassiz, Jacques Loeb, Carell, Gorgas, kunstnere og lærere som St. Gaudens, Adolphus Busch, Hugo Reisinger, Havemeyer, Altmann, Henry van Dyke, John La Farge, Carrère, osv. osv. (norske navn er her latt ute av betraktning) maatte da straks strykes av listen. Disse navne vil vel neppe nogen amerikaner berøbe sit Land.

Nei, saa skaffjørt er ikke amerikanerne! Og heller ikke vi nordmænd. Lad os ikke glemme, at kanskje de fleste av de familienavne i Norge, som skræmmer hr. Diejerud, har tilhørt Landet i længere tid, end De Forenede Stater har bestaaet. Skulde hr. Diejeruds opfatning gjennemsøres følgerigtig i Saterne, blev det vel bare de gamle Knickerbockers — eller kanskje bare indianerne — som hadde krav paa at kaldes egne amerikanere. —

Det som dog særlig gnager paa hr. Diejerud synes dog at være sorgen over, at Nordmands-Forbundet „helst ut styres og stelles med av folk, der isølge blodet ikke tilhører denne (d. v. s. den norske) folkeart.“ Et blit i N. F.s aarsberetning vilde ha friet hr. Diejerud fra at begaa en faktisk feiltagelse. Han vilde ha fundet, at baade styre med suppleanter og raadet indeholder en hel del navn, hvis hjemme-norske klang ogsaa burde kunne tilfredsstille ham.

Og lad os ikke glemme, at N. F.s styre er fremgaat ved valg paa aarsmøtet blandt de medlemmer, som forutsettes at ha det bedste hjertelag for Forbundets maal og bedste vilje til at lægge ryg til i dets virke. Og dets maal og dets virke er at samle nordmænd over hele jorden i fælles arbeide for norske interesser og norsk samsjælfelse.

At der blandt N. F.s stiftere og styremedlemmer findes ikke saa faa, hvis æt stammer fra lande utenfor Norge, har visjelig blandt andet ogsaa den grund, at netop folk av slike ætter har færdes meget paa reiser i det fremmede, og derved

faat sin nationalsjælfelse mer skjærpet, sin trang til nationalt samhold mere vaaken, end mange av dem, som gjennem hele livet har boet hjemme i Landet og bygden, og kun uklart har følt de nationale motsætninger og krav.

Men forjaavidt kan vi nok være enig med hr. Diejerud, som N. F.s styre av hjertet ønsker, at nordmænd overalt, fra Land og fra by, i som utenfor Norge, i varmhjertet norsk samsjælfelse maa slutte sig til Forbundet, enten deres bugge har staat i Norge, i Amerika, eller i andre land, enten deres flegt har boet i 10 eller 1000 aar i vort Land. Og ganske særlig skulde vi ønske, at saa mange som mulig av vore landsmænd i Amerika, foruten at tilhøre tilsluttede foreninger, ogsaa gif ind i Forbundet som personlige og personlig interesserte medlemmer. Det er forresten et glædelig faktum, at vi her i Norge, ogsaa utover landsbygden, har et større antal personlige medlemmer end utenfor Landet.

Nordmands-Forbundet er som nævnt grundet paa tanken om at knytte alle gode nordmænd sammen. Dets grundvold er i sandhet en „Sambands“-tanke.

Den tankegang derimot, der løper gjennem hr. Diejeruds artikkel staar forjaavidt i strid med dette Nordmands-Forbundets idelle formaal, idet den vil lægge et skille ind i vort folk.

Læren om fløsten mellem to befolknings-elementer i Norge er delvis i politiske eller sociale særviemed oftere søkt hævdet her hjemme. Den er i flegt med den gamle baglertanke, som satte landsdel op mot landsdel, bygd mot bygd. Men denne lære om de to folk i Norge hviler paa fordom og mangel paa kjendskap til den historiske utvikling.

Vor nys avdøde fremragende historiker Ernst Sars, hvis glødende norske sind hver nordmand kjender, har om denne paastaade dobbelthet i folket uttalt sig saaledes: „Denne lære om de to nationaliteter, den egne norske og det danst-

tykke indflytterfolk, den er den rene uforstand og saa afgjort stridende mot de meget aabenbare og sikrest konstaterede kjendsgjæringer, at det maa stemples som en forbrydelse baade mot sandheten og fædrelandet, naar nogen fremdeles søger at drage den frem — enten det nu sker life frem eller ad omveie."

Det er neppe nogen fædrelandsk gjerning at søke at holde liv i denne lære.

Men hr. Dieferuds tankegang er ogsaa i slegt med den aandretning, som har faat sit u dødelige monument i Bjens „Per Gynt“. Den trangfjndte, troldelige selvgo dhet, hvor individet — eller som hos Dovregubben hele ætten — er „sig selv nok“, er en fare for hvert menneske, for hvert folk. Den vilde ved at hindre impulser utenfra gjøre vort folk fattigere, avifjære vore jugerøtter ute i verdenskulturen, og vise væf mungen en trofast arbeider for Norges vel.

Det er mot denne tankegang Nordmands-Forbundet vil advare. Det vil aapne sine porte for alle gode nordmænd — det vil si alle landsmænd, som vil utrette noget for Norge — og samle dem uanseet navnelyd under det løsen, som bandt paa Eidsvold, og som den dag idag bæres jorden rundt paa vort Forbunds tidskrift:

Enige og tro til Dovre falder!

Kristiania 12te februar 1917.

F. G. Gade.

De første aar ved St. Olaf College.

Mrs. Anna E. Mohn.

X.

Den teologiske afdeling ved St. Olaf, som Anti-Missourierne oprettede og som aabnedes den 15de september 1886, hadde til undervisningsværelse det største i anden etage, det som i mange aar tjente til forsamlingsaal. Anti-Missourierne

gjorde meget for St. Olaf, understøttet den baade med penge og med at sende den elever. De oprettede ogsaa et „Scientific Department“ ved colleget af hvilket F. E. Millis var den første lærer. Han kom til St. Olaf høsten 1888, men blev her kun i to aar. Det blev ogsaa oprettet et trykkeri og bogbinderi af hvilket E. Waldeland ifra Decorah blev formand. Her blev bladet „Lutheriske Vidnesbyrd“ trykt. Peer Strømme var i 1887 en tid lærer ved St. Olaf College, men overtog samme aar redaktionen af „Norden“, som Halvard Sandes eftermand.

Alle de prægtige maple træer i Tawasentha Valley blev af eieren i 1888 nedhugget og fjernet i form af „cord wood“. Saa beklageligt som dette syntes at være for dem som sværmede for dalens storflagne skjønhed, saa blev det dog skolen til gode, da landet derved gif ned i pris, saa man vovet sig til at kjøbe det og lægge det til skolens forrige eiendom. Dette nye stykke land inbefattede den nuværende „athletic field“, ialfald en stor del af den. St. Olaf gutterne var med vaaren 1889 i at rydde op, og omdanne den nordre del af den, til base ball ground. De vandt ogsaa det første spil paa den nye grund, og noget senere en „pennant“, som af Minnesota Inter-collegiate Base Ball League blev overrakt det team, som det aar hadde vundet de fleste spil. Den ophøjede del af det nye land kom saaledes til stor nytte, men hvad skulde man gjøre med dalen? Hvorledes kunde den igjen forskjømmes? Det blev besluttet at plante den fuld af imaa grantrær, for hvilke pastor Muus og Rev. J. M. Dahl bestod udgifterne. Granerne blev plantet og vandet. En Ole Selgeson, som i sin tid sældte saa mange træer paa Manitou Heights, drog omkring — naar det trængtes om sommeren — med en tønde vand paa jul og gav dem den fornødne fugtighed. Mange taalte ikke solstegen i den trange dal, men saa mange bestod

omplantningen at dalen har i mange aar været en pryd for St. Olavs grund.

St. Olaf tog et af disse aar et laan paa \$4,000, da man trodde at pengemangelg alt for meget hindrede skolens udvikling. Dette laan blev af Northfields indbyggere ved subscription betalt da skolen tilslut blev Den forenede kirkes college. Dette skal jeg senere omtale. Ex-State Treasurer Kittelson gjorde ogsaa skolen en stor tjeneste i at faa frit „railroad pass“ for bestyreren naar han rejste omkring for at samle penge for skolen.

I 1888 blev Mohn udnævnt af guvernør McGill som delegat til en Congress of Charities and Correction, som det aar holdt møde i Buffalo, N. Y. Derved fik han en liden ferietur som strakte sig saa langt som til Boston og New York. Med undtagelse af overværelsen, som delegat, af en synodal-konference i Fort Wayne, Ind., var det ikke mange eller lange udflugter han fik de første aar ved St. Olaf College.

I 1889 overtog Miss Sarah Larson fra Decorah, Iowa, Miss O'Briens plads som musiklærerinde og preceptress.

Dette aar blev der ved skolen dannet en bibelklasse for hver søndag eftermiddag. F. C. Millis var dens første præsidet og S. F. Grose var den næste. Den nuværende Luther League er en fortsættelse af nævnte bibelklasse. College Day of Prayer var ogsaa overholdt ved skolen i denne tid med taler af lærere og elever. Dette aar blev der ogsaa dannet en forening for skolens unge damer, som fik et særdeles vakkert navn, „Utile Dulce“. Det var vel Miss Melby som var den ledende i at organisere dette selskab, som endnu bestaar og er fremdeles „useful and sweet.“ Vaaren 1889 var det ogsaa at en forening af sangere (Kjerulf Quartette), under ledelse af prof. Oluf Glasoe, den gang teologisk student ved St. Olaf College, foretog en sangertur. Quartetten udmerket sig ved

at synge vakre norske sange. Den var assisteret af Miss Mathilde Finjeth (nu Mrs. J. C. Roseland), pianist, og Carl J. Rolleson, violinist. Det var ingen lang udflugt de foretog, bare til nabobyen Kenyon, men det var ialfald en begyndelse. „The St. Olaf Literary Society“ havde bestaaet i længere tid, men i 1888 eller 1889 blev dets navn forandret til „Alpha Beta Chi“ og som saadan har det forfat sin virksomhed som den ældste forening ved St. Olaf College.

Mlandt dem som i kortere eller længere tid var lærere ved St. Olaf i 80-aarene var John S. Nordgaard, senere af Canton, S. Dak. I 1887 indtraf der to dødsfald ved St. Olaf College. Carl Smaagaard fra Zumbrota og Christ Naby fra Goodhue County døde af pneumonia med kun en halv dags mellemrum. Smaagaard var eneste søn, og det faldt tungt for begge familier at saaledes bringe dem døde hjem. For St. Olavs lærere og elever var det ogsaa et stort savn.

Jørend vi gaar ind i 90-aarene, som vel var de mest betydningsfulde af alle, vil jeg fortælle lidt mere om den første bygning skolen havde. Den blev bygget i 1868 som public school bygning for byen Northfield, og indtog da en mindre bygningssplads. I 1874 blev der opført en tredje bygning af mursten som nok gjorde den gamle bygning rent til flamme, men denne havde endda sin mission. Den blev samme aar kjøbt af St. Olaf Board of Trustees, indviet den 8de januar næstfølgende, og tjente, som før berettet, til forskellige øiemed. Den har som St. Olaf Ladies Hall i aarenes løb været et hjem for mange. Der var ikke nogen luksus eller moderne varmeapparat i den første tid, men ligevel har dens brug været ledsaget af held, ingen alvorlige sygdomme, intet dødsfald, ikke nogen ødelæggende ildebrand en gang inden dens døre. Sit præg har den vel taget af alle disse unge mennesker, den har havt under sit tag, saa det har vel holdt

den ung i sind, uagtet den ellers nu er blit gammel. Som processjonen gaar forbi, i erindringen, har den gamle bygning adskilligt at være stolt af.

Medens jeg tager en udflugt i betragtningen vil jeg ogsaa fortælle lidt om en rosenbusk som endnu er at se paa St. Olaf grund foran hovedbygningen. Det merkbærdige ved den er, at den oprindelig kom fra Norge, blev bragt herover af fru Elisabeth Koren, rimeligvis paa den stormfulde reise som hun fortæller om i „Pioneer Tiden“. Af hende fik min mor Anna Ringstad, aflægger, og plantede den ved sit hjem i Iowa. Derfra bragtes den til St. Olaf og fik navnet „St. Olaf Rose“. Om den før havde noget navn ved jeg ikke, det var vel ikke saa almindeligt i den tid at give roser navn.

(Mere.)

Udvandringshistorie fra Ringerikesbyggerne.

D. S. Johnson, sagasriver.

IX.

Ole Narvesen var født paa gaarden Øvre Hjelmerud, Ringerike, den 28de april 1825, af forældrene Narve Kristoffersen og hustru Anna Oksdatter Sætra. Hans far var født i 1786 paa Hjelmerud og var en halvbror til Løsten Hjelmerud. Hans mor var en søster til Ole Linsand, der drev i mange aar som skogbestyrer for Chr. Oppen og andre store skogeiere. I 1849 blev Ole Narvesen gift med Berthe Oksdatter Sømoe. Hun var født 1827 af forældrene Ole og Barbru Sømoe, Sofnedalen, Ringerike. I 1854 udvandrede Ole Narvesen og hustru til Amerika, og kom til den del af Winnesick County, Iowa, som nu kaldes Calmar. Thore Skotland, som udvandrede til Amerika i 1851, var kommen til Calmar to aar forud, efterat ha opholdt sig i

Wisconsin et aar. Ole Narvesen købte da land der i nærheden, og bodde der i fem aar. Han flytted saa til Freeborn County, Minn., hvor han igjen købte land og drev som farmer saalænge kræfterne tillod det. Hans hustrus forældre, Ole og Barbru Sømoe, kom ogsaa til Amerika nogle aar senere, og skjønt de da var ældre folk, gif de dog den 50 mil lange vei fra McGregor og til Decorah. Dette var mere end nogen ungdom nu vil gjøre; men saa var de ikke bortskjemte ved at ride paa en motorcyffel eller kjøre i automobil og derfor kunde de udholde denne spafertur.

Ole Narvesen og hustru har i sit ægteskab følgende børn: Narve, født i Norge, blev gift med Kristine Hansen og bosatte sig i Duluth, Minn. Han er nu død. Ole, ogsaa født i Norge, blev gift med Marie Ludvigsen og bodde ved Albert Lea. Hustruen døde og Ole blev gift anden gang og bor nu i Montana. Bernhard, født her i landet, blev gift med Mandine, født Bagaasen, og bor ved McIntosh, Minn. Andreas, gift med Ingeri, født Johnson, bor paa samme sted. Bolette, gift med Bernt Oppegaard, bor ved Albert Lea, Minn. Karl, gift med Anna, født Ludvigsen, bor i Albert Lea. Theodor, gift med Petronille, født Milsen. Sam, hvis hustru heder Gunda, samt Emma, gift med Vottolf Vottolfsen, bor allesammen i Albert Lea.

Ole Narvesens søskende kom ogsaa til Amerika. Broderen Kristoffer Melby er gift med Kari Malerpladsen. Begge er nu døde, efterladende sig 14 børn spredt over et større omraade. Søsteren Eli, gift med Ole Trulsen, bosatte sig ved Fosston, Minn., men begge er døde. Kari, gift med Gulbrand Bagaasen, bosatte ved Albert Lea. De er nu døde. Ingeborg, gift med Iver Milsen, bosatte sig ved St. Ansgar, er ogsaa død. Løsten N. Rosby blev gift med en datter til

Galgrim Gordhammer. Efter hendes død blev Tosten gift anden gang og flyttet til Beltrami County, Minn.

Ole's hustru Berthes søskende var Greger Moen, der rejste til California, hvor han døde, og en søster ved navn Kari, gift med Helge Knutsen og bosat ved Albert Lea.

John D. Dammen, fra Madalen, var født den 12te februar 1824, af forældrene Ole Johnsen Dammen og hustru Maret Larsdatter Solum. Hans far var født i 1792 paa Svenneseie i Baldris og hans mor var født i 1786. I 1851 blev han gift med Marie Gulbrandsdatter Lunde, i Madalen. Hun var født 1823. I 1870 udvandrede de til Amerika og kom til Spring Grove, Minn., hvor de opholdt sig omtrent 2½ aar. Flyttet saa til Freeborn County, Minn., hvor han købte land og blev farmer. Deres børn er: Maret, gift med Martin Kristoffersen, bosatte sig i Montana, men er nu død. Olla, hjemme. Ole, gift med Gunild Gulbrandsdatter Maset, bor i Freeborn County, Minn. Karen, gift med Nicolai Johnsen, bor i Albert Lea. Kari, gift med John D. Jacob, bor ogsaa i Albert Lea. Gulbrand, gift med Mari Nilfen, bor i Mitchell County, Iowa. Mari, gift med George E. Jensen, bor i Albert Lea.

En bror til John D. Dammen udvandrede til Amerika i 1859. Han var gift med Anna Gulbrandsdatter Stagnes fra Madalen. Hans hustrus søskende var Endre, Amund, Gulbrand, Ole og Nils, der alle kom til Amerika. (Se forresten Lundeslegten).

John D. Dammen, som bor ved Hayward, Freeborn Co., er nu 93 aar; men trods denne høie alder var han saa livlig da forfatteren af disse linjer besøgte ham, at det var en sand fornøjelse baade at se og høre ham fortælle.

Naar vi vil kaste et blik paa forholdene i Norge under hans opvæxt, saa kan man næsten undres paa at folk af den

klasse han tilhørte kan opnaa saa høi alder. Vi ved at børnene til arbejdsfolket i den tid blev lagt i sælen fra smaa-gutdagene af, og i en skogbygd som Madalen er, var det tømmerstokken som arbejdsfolket var isjælsat med den største del af aaret. Mr. Dammen fortalte at han som ung drev med tømmerhugst og kjøring. Han fortalte, at medens han drev som tømmerkjører var det et par gange han blev overrasket af noget mystisk som han ikke kan forklare hvad det kom fra.

Mange af dem som er udvandret til Amerika kjender godt til livet i tømmerstokken. Man drog aften mandags morgen med nieste for sig selv og hesten for hele ugen. I almindelighed var disse tømmerkjørere rigtig morgenfugle, som for at saa gjort det paatænkte antal vender om dagen, drog ud kl. 4 til 5 om morgenen, og lørdags morgen var man endda tidligere ude for at saa gjort en vis del, før man rejste hjem om aftenen. En lørdagsmorgen, længe før det grydde af dag, som John D. Dammen var kommen ud i skogen fik han høre en lyd i luften der tydelig hørtes ud som en marsch slaat paa tromme. Hesten stansede af sig selv, spidsede ørene og viste tegn til skræk over denne underlige musik. Om en kort tid stansede trommeslagene, men begyndte igjen paa en anden marsch, der tilslut fjernet sig længer og længer indtil lyden blev borte. Hvad det var som frembragte denne musik i luften har været en uløselig gaade, jagde han.

Jeg hørte i min ungdom folk fortalte om dystetrommen som af og til skulde være hørt. Maaſke det var disse trommeslagene fra gaarden Dyste paa Toten som da var ude igjen og varslende om frig.

Engang senere hørte han og flere noget som vel ikke var andet end den bekjendte huldren, som var saa talrig i gamle dage. Sent en kveld som han og flere kom til tømmerkjørerhytten manglet de ved. De drog da aften et kort stykke

fra hytten hvor det var en hel del tørfuru som de hug ned og fjørte til lægeret. Dette gav anledning til at huldren ogsaa hug sig kveldsved paa samme sted, for de hørte tydelig øksehuggene og bragen af tørfuruen naar den faldt i bakken. Om morgenen undersøgte de stedet for denne mystiske fælding af træer, men kunde ikke finde spor efter, at andre træer var fældet der, end de som de selv havde hugget ned.

Johan Gaug er født paa gaarden Gaug i Gaugsbygden pr. Sjønefos den 22de november 1859, af forældrene Peter Jensen Gaug og hustru Marthina. Hans far var født den 12te november 1821 af forældrene Jens Gaug og hustru Martha. Hans mor var datter til Peter Koffestuen og hustru Anna. Af Peter Gaugs søskende udbandrede to til Amerika, nemlig Erik og Jens. Erik var født 1825 og udbandrede i 1880. Han var to gange gift, sidste gang med Johanne Strømsod. Han købte land ved Luverne, Minn., og blev farmer, men kun fem aar efter sin ankomst der døde han efterladende sig tre barn. Enken Johanne lever endnu. Broderen Jens var udbandret en del aar forud og havde bosat sig ved Luverne. Han var født 1842 og døde 1913.

Johan P. Gaugs søskende er: Martin, bor i Willow City, N. D.; Carl, bor i Luverne, Minn.; Jens, bor i Sjønefos, Norge; Ole, bor i Kristiania, Norge og Petra Saxtrang bor i Sjønefos.

I 1880 udbandrede Johan P. Gaug til Amerika og bosatte sig i Luverne, Minn., hvor han driver en stor kjøbmandsforretning. Han blev gift med Carrie M. Graaf og deres børn er: Petra, Helene, Carol og Janet. Johan P. Gaug har indehavt flere tillidshever i Rock County, Minn. Saaledes Countykasserer i 11 aar, samt medlem af byraadet og County Commissioner.

Hans Gulbrandsen er født i Kristiania den 21de februar

1889, af forældrene Gulbrand Hansen og Astrid, født Olsen. Hans far var født den 24de februar 1832 paa gaarden Natferud, Ringerike. Som det var med saa mange andre af de saakaldte smaabønder, var det skogdrift, tømmerhugst og tømmerkjøring som de maatte drive med om vinteren, for at saa udgift og indtægt til nogenlunde at balancere, da gaardsdriften ikke indbragte nok til familiens underhold af disse smaabrug. Gulbrand maatte da som ganske ung isøre sig i treieffjorten og med melklubben i lommen følge sin far paa tømmerhugst. I den store skogstrækning som kaldes Gaaleia har da Gulbrand Natferud hugget og fjørt mange tømmerstøkker, og af og til kunde det se stygt ud for baade høsten og fjøreren, naar det var liden sne og tildeels bare is i de bratte bakkerne. En gang han fjørte tømmer paa den anden side af Tyrifjorden, nemlig fra Skrokkfogen og ned den bratte Skrokkflevan gif det galt. Han hadde da, som man pleiede at gjøre ned en brat bakke, sat en jernlænke rundt stutingsmeien som bræms; men enten fjættingen løsnet eller det var saa glat is at den ikke kunde hindre jarten vides ikke. Nok var det, tømmervenden kom og knuste Blakken. Gulbrand slap godt fra denne ulykke uden andre saar end at fælde stride taarer over det tro dyr „Blakken“.

I 27-aars alderen reiste Gulbrand til Kristiania for at lære Guldsmedhaandverket, som han arbejdede med i nogle aar. Lod sig saa hverve til gardist og blev derefter kongens livvagt og opsynsmand paa Akershus fæstning. Han fortalte ofte om „ormekjælderens“ og den „spanske jomfru“, der begge var af disse barbariske tortur- og strafferedikaber fra middelalderens tid, som brugtes til at lemleste forbrydere med. Det var ogsaa tale om „spikertønden“, en slags tønne med skarpe pigger indvendig, som man lagde forbryderen i og rullet nedover bratte bakker. Ormekjælderens har jeg ikke set

nogen beskrivelse over, men det var vist en forfærdelig barbarisk straf, for den mand eller kvinde som blev dømt til at fastes i denne kjælder. Den spanske jomfru var en slags mekanisme som lignet en naturlig haand af jern. Forbryderen som da skulde danse med denne jomfru maatte tage hende i haanden og ved mekanismens hjælp klemte hun til saa forbryderens haand sad som i en skruestikke, og følge med maatte han efter som stangen, jomfruen var fæstet til, dreiede sig rundt. Om det var musik til at træde takten efter i denne dans, vides ikke; men et er sikkert, at de som havde danset med denne skjønne „jomfru“ engang, længtede vist ikke efter at omfavne hende oftere.

Den sidste som dansede med den „spanske jomfru“ i Kristiania var en fra Ringerike, „Major Kræsting“ kaldt. Denne Kræsting havde vel begaaet et eller andet feiltrin, saa han skulde straffes, og fik da den indbydelse at komme til dans og træde dansen med denne spanierinde. Kræsting steg da frem, og jomfruen kom ham imøde, neiende for sin kavalier, og rakte ud haanden, som Kræsting griber og siger: „Saasandt som jeg heder Kræsting saa skal jeg danse med dig.“ Svingstangen fattes i bevægelse og Kræsting fulgte med nogle skridt; men saa gjorde han som den store hesten til Østen Stabeck, der var „sta“, han vilde ikke danse længere, og dermed brød han haanden af jomfruen og frigjorde sig fra denne danserinde. Han blev da ogsaa frifjendt for videre straf, og den sønderbrudte jomfru havde da danset sin sidste dans.

Gulbrand Hansen blev, efterat ha tjent som gardist en tid, politikonstabel i Kristiania og tjente som saadan i 18 aar. Han afgik da med en liden pension og flytted til sin fødebygd igjen. Han døde paa sit fødested Rafferud den 24de mars 1909.

Gulbrand havde en bror, Lars Hansen, som var bosid-

dende paa en liden plads kaldt Øvre Nybraaten, tæt ved Natterud, som han fik efter sine forældre. Han døde i 1880-aarene. En søster ved navn Maren bodde paa Rafferud og døde i 1901. Hun efterlod sig to sønner, Carl og Lars. Carl er maskinist ved de store fabrikker i Sydvaranger, Norge, og Lars er formand ved Skjærdalens trævarefabrik paa Ringerike.

Hans Gulbrandsens mor hed, som før sagt, Astrid og var født paa Nes i Hallingdal, aaret 1858. Hun døde da Hans var tre aar gammel, og saaledes savnet han en mors omhu og kjærlighed i opveksten. Hendes søskende er: Ole, Halvor, Birgitte, Maret og Margit. Ole er bosat ved Apena i U. S. Halvor er skomager paa Nes i Hallingdal. Maret og Margit bor ogsaa paa Nes. Birgitte bor i Flaa, Hallingdal. Hans mors forældre hed Ole Halvorsen og Bergitte. De lever endnu og er bosatte i Hallingdal. Ole er nu 100 aar og Bergitte over 90 aar.

Foruden Hans havde Gulbrand Hansens Rafferud og hustru følgende børn: Gaakon, i Kristiania, Norge, er kirkesanger i Akers kirke, samt byfogedkontorist. Carl driver skomagerforretning ved Rafferud. Clara udvandrede, blev gift og bor i Rolette County, N. D. Elvira blev gift med en fra Porsgrund og bor ved Njukan fabrikker, Telemarken.

Hans Gulbrandsen udvandrede fra Norge i 1910 og kom til Chicago, Ill., hvor han bodde i fire aar. Han blev der gift samme aar han kom fra Norge med Magna, født Martinsen, fra Porsgrund. I 1914 flytted han med familie til Northwood, Iowa, hvor han fremdeles bor. Han er snekker af fag og driver som bygmester, samt har han ved siden af en liden planteskole, hvor han avler jordbærplanter og sælger. Den som ønsker evighærende jordbær bør skrive til ham efter plan-

ter og han vil gjøre forretning med dem paa godt norisk. Han er ogsaa sekretær for Rignerikeslaget.

§ deres egteskab har de tre børn, nemlig, Rolj, født i Chicago, Ill., 1912; Cinar og Norman, født i Northwood, henholdsvis 1914 og 1916.

Om sin virksomhed i Norge fortæller han følgende: § 1905—6 tjente han som skydsgut hos Wm. Bøe, der drev hotelforretning ved Sundvollen, Krødsherred, og mange gange skydset reisende til Sigdal, Sofnedalen og Flaas og jærlig før Bergensbanen blev bygget var det en livlig færdsel op efter Krøderen. En vinteraften, under en stærk snestorm, blev han og en anden gut ordret til at skyde nogle herrer til Ørgen-viken. Disse herrer som de skulde skyde op over Krøderen var godt forsynet med den dyrebare smørelse som man kalder brændevin, og stundom livsens vand, der gjør saadanne undergjærninger, helst naar man smører sig indvendig med denne nektar. Denne ædle drif hadde de paa en kagge som laa i bunden af slæden, men som ikke fik ligge længe uberørt, da de maatte smage paa den baade tit og ofte. Virkningen af denne drif udeblev ikke; ti de blev meget beruset og brutale, saa de gav gutterne dngtig juling, jaget dem ud af slæden og greb tømmerne for at kjøre; men ukjendt som de var med veien førte de op paa en skrænt og vælte og kaggen som var foruden forf randt tom. Sæsten hadde vissefelig blit kvælt hadde ikke skydsgutten Hans været saa hurtig til at saa sprettet op sælen. Efter dette basketag i snestormen og med jullefanterne kom de da endelig hjem igjen langt ud paa natten.

Hans Gulbrandsen arbeidede meget paa hotelerne i Norge og hadde engang den store ære at saa bære keiser Vilhelms vadsef.

Hans J. Bendiksen, bosat ved Lake Mills, Iowa, er født den 10de november 1884 i nærheden af Alf, Ringerike. Hans

far hed Karl Bendiksen, født 4de oktober 1853, ogsaa i nærheden af Alf. Hans mor hed Inger Thorine og var født 15de juli 1850, af forældrene Ole Olsen og hustru Kari Ellingsdatter.

Som saa mange andre af arbejdsfolket var hans far Karl Bendiksen, tjenestegut, tømmerhugger, tømmerkjører, og arbeidede ogsaa en tid paa et teglstenverk. Han reisste saa til Kristiania, hvor han opholdt sig i tre aar og var ansat ved det norske jegerkorps, kom saa tilbage til Ringerike, og var i fire aar husmand under gaarden Breien. § 1892 udvandrede han til Amerika og opholdt sig ved Lake Hanska, Minn., et aar, hvor han arbeidede for farmere. § 1893 reisste han til Day County, S. Dak., og tog sig homesteadland og gjennemgik nybyggerlivets mange strabaser, med at rydde nyt land og var ved sin død den 14de mars 1907 i en god økonomisk stilling. Karl Bendiksens søskende er bosat paa følgende steder. Martin er fyrbøder ved Hoffos træsliberi, Ringerike. Hans er gaardbruger ved Alf, og Julius arbejder paa Sjønes Brug og er bosat der i byen.

Hans J. Bendiksens mor, Inger Thorine, tjente som budeie paa forskjellige gaarde over Ringerike. Hun blev gift den 22de november 1878 med Karl Bendiksen. De udvandrede i 1892, som før nævnt, og efter mandens død er hun nu bosat ved Lake Mills, Iowa. Hun besøgte Norge igjen i 1911. Hendes søskende er: Ole, født 16de august 1837, død 1915. Thron, født 20de februar 1843, bosat ved Lake Hanska, Minn. Edvard, født 5te oktober 1844, død i 1905.

Hans bedsteforældre paa farsiden, Bendik Pedersen og hustru Heline Kristiansdatter, var begge født og oppokset paa Toten. § 1852 kom de til Ringerike og kjøbte en liden gaard i nærheden af Alf, hvor de bodde til sin død. Heline døde i

1893, 72 aar gammel og Bendik døde i 1899, 75 aar gammel.

Hans S. Bendiksen udbandrede sammen med sine forældre 1892 og kom, som før sagt, til Lake Hanska, flyttet saa til Bristol, S. Dak., hvor han bodde i 17 aar. For fem aar siden flyttede han til Lake Mills, Iowa, hvor han fremdeles bor. I 1911 besøgte han Norge og paa tilbageveien gif han med skibet Lusitania, som tyskerne sendte tilbunds den 8de mai 1915.

Om sine bedsteforældre paa morsfiden fortæller han, at hans mors far, Ole Olsen, var antagelig født omkring aarene 1783 eller '84, idet han som ung deltog i krigen mellem Norge og Sverige i 1808 og 9. Han skulde ogsaa været en meget kraftig mand. Det fortælles at han engang kom roende opover fjorden med to tøndes byg i baaden, og da han kom i land ved bryggen tog han en tønde under hver arm og bar op paa landet. Han blev gift med Kari Ellingsdatter og viet i Rorderhov kirke af pastor Støren. De flyttede da til en liden plads under gaarden Galsstenrud, Ringerike, og blev husmandsfolk. Daglønnen for en husmand i den tid var 6 cents dagen og var ikke arbejdsdagen fra lyst til mørkt. Nei, husmændene maatte være paa gaarden klokken fire om morgenen og arbejde til kl. ni om kvelden, baade vinter og sommer. Om vinteren var det træfning paa laaven og vedhugst, og tildels tømmerfjøring. Man kunde i den tid høre sirenes taktfaste slag paa laabegulvet længe før det grydde af dag. Til oplysning brugte man smaafløvet tyrived som man brændte i disse afdankede kogeapparater man kaldte „flaagrøder“. Hans bedstemor Kari oplevede som ung barkebrødstiden i 1812 og havde mangen gang maattet spise dette surrogat. Det var helst af almetræer man flækkede barken, tørket den godt og bragte den til møllen og fik malet den til mel; men for at

faa laget brød af dette mel blandet man bennel i for at faa brødet til at hænge sammen. Sungenen tvang da folk til at spise dette brød, trods det bragte store smerter ved sterk forstoppelse hos de fleste. Hun kunde ogsaa fortælle, at det korn man med livsfare fik bragt fra Danmark og til Norge i den tid, blev svært kostbart. Hendes mor byttede bort en nybærto for en tønde byg.

Man kunde tro at under saadanne ublide livskaar, tungt arbejde og daarlig næring, vilde ungdommen helt forkrøbles; men trods at Kari fra barndommen af voksede op under saadanne tarvelige forhold, blev hun dog en frisk og sterk pige. Hun kjente i mange aar som budeie paa gaardene i bygden, stelte kreaturene om vinteren og laa paa sæteren som budeie om sommeren. I den tid maatte budeien kjøre vand som skulde bruges i fjøset til kreaturbefætningen, og dette ofte langveis fra, og under sterk kulde kunde hendes klær være aldeles stive af is, da vand ofte skvættede over vandkarret under fjøringen og ned paa hendes klær.

En sommer hun laa paa sæteren var det en dag hun drog langt afsted med bukskaben for at finde bedre havn. Veiret var om morgenen varmt med klar himmel, saa hun rejste ud meget tyndklædt og barbent. Ud paa dagen blev hun overrasket af en snestorm, og før hun fik drevet kreaturerne hjem til sæteren var det over to fod sne paa marken som hun da maatte bade i barbenet og ellers tyndklædt. Saadanne strabaser i en ung piges liv kunde være mere end nok til at ødelægge helbredet og forforte livet, men trods barkebrødstiden og tungt og slidsomt arbejde opnaaede dog denne kvinde en alder af 92 aar.

Til denne familiehistorie vil jeg tilføje lidt om budeiens liv og virke, sommer og vinter, som jeg saa ofte hørte min

mor fortælle, og som jeg ogaa har set en smule af i mine smaagutdage.

Det var en glædens dag med liv og lystighed den dag man flytted paa sæteren. Budeien gik foran og loffede og hølingen kom efter rautende og brølende. Det var ligesom koen forstod at nu skulde hun faa gæstebudsdage efter den lange indespærring paa baasen om vinteren. Efterpaa kom jætergutten eller jæterjenten med sin lur eller harpibe, som hun eller han af og til blaaſte i, og sidst kom farmændene med fløvhesten. Oppe paa disse sætervidder var græsset godt og kraftigt, saa fjørene kom sig snart, blev fede og glinsende efter den paa mange steder knappe vinterfodring og melkemaengden forøgedes. Ja, det var noget idyllisk som kunde fryde baade øine og øren, naar man om morgenen i en sætergrænd saa hvorledes hyrderne drog ud fra sine respektive sæterhuse med kreaturerne ud i havnen. Da hørtes det spil paa luren, prillærhorn, kaving og hjeldeſtrammel af grove og fine hjelder, og deriblandt maaltroistens fortryllende sang, saa det hvilede ligesom et eget romantisk skjær over sæterlivet. Digterne har sunget dets pris og malerne fundet der sit fortrinlige ideal til sine billeder.

Det var paa Sandumsæteren i Krødsherred at Jørgen Moe fik inspiration til den vakre sang „Sæterjentens søndag“ som ord til Ole Bulls musik, og som er et af de vakreste musikstykker vi hører naar det spilles ret. Sæterjenten udstyres gjerne som et skjønhedens ideal, der baade er rødfindet og lysloftet. Deroppe paa sæteren har hun det travelt med visting, smørkfjering og primfogning, medens hun svinger sine visjer; men nede i bygden gaar den længtende gut. Ugen er lang og sommerdagen varm, men naar lørdagskvelden kommer stryger han opover kjerne med et lyst sind og let fod, for at mødes med sin hjertensskjær. I sæterboden er der skuret og vasket

og gulvet brisfeſtrøet naar han kommer. Han bænkes da snart til bordet med rømmegrød og andet godt og samtalen er snart i fuld gang om alt nyt fra bygden.

Saa kommer bufardagen om høsten som atter var en glædens dag, naar sommeren hadde været gunstig og alt gaat vel. Da kunde budeien sige som det staar i visen: „Os har gjort kva gjeras skulde, hſta øſt og kjinna smør,“ og naar hun da fatte laas for sæterdør, kunde hun rope sit farvel til huldren som bodde der, og sige: „Fløt naa du i sæle ind, vinters tid er ildt aa liggje ute baa for ver og vind.“ Saa naar budeien forlod sæterhuset passer visen fortræffeligt:

Ru reiser jeg hjem med de bredfulde butter,
paa gaarden jeg hilſes af jenter og gutter.
Og fjørene rauter og kjendes ved hjemmet,
og jeg blir trakteret som jeg netop var fremmed.

Ja, det var en festdag for budeien og sæteren naar de kom hjem om høsten. De blev da bænket i høstjædet og trakteret som kjære gæster, og det blev en spørgen og svar om det og hint som hadde hændt baade hjemme og paa sæteren.

Saa kom vinteren, som ofte varede fra begyndelsen af oktober til midten af mai, og i hele denne lange tid stod koen paa baasen, saa budeien hadde et tungt og slidstomt arbejde med at bære de store, tunge sørpebytter fra bryggerhuset og til fjøset. Først var det om morgenen at gi fjørene tørt høi og halm, som hun hadde lavet i smaa bunter som kaldtes banilder, og for at være økonomisk med foret maatte budeien nappe ud høiet i laden med hænderne eller en nappefrog. Det var at sløse med foret hvis hun rev op høiet ovenpaa. Saa var det at fjøre eller bære vand i den store bryggepanden som stod i bryggerhuset, man kaldte. Deri haddes tørket potet-

græs og vand, som naar det var opvarmet til kogepunktet, gav en laug med en saa vakker brun farve, at den gjerne kunde været tappet paa flasker og solgt som patentmedicin, bare man havde tillat lidt alkohol saa den ikke havde gaat i forraadnelse. Denne potetsgræs-laug, som den kaldtes, blev da opblandet med koldt vand til pasjelig varme, og øset i de store sørpebytter som var fyldte med rispeløv og høi. Disse store velfyldte bytter med sørpe i maatte da budeiien bære til fjøset for at give hver ko en portion — et arbejde saa tungt, at ingen mandsperson nu vilde gjøre det, thi det fordres godt armeftaal til at bære disse tunge bytter. Om kvelden efter endt fjøstiel og melking var det at sætte sig til rokken for at spinde til kloffen 9 eller 10 for om morgenen igjen at være oppe mellem kl. 4 og 5. Som løn for en dygtig budeie i den tid var fra 3 til 4 speciedaler, samt fulde klær, som det kaldtes, for aaret.

Det er sandt som det staar i budeievisen:

Saa lang er naa vinteren for den som skal stille,
og da maa det juvt om forsynlighed gjælde.

Thi den som uvittig med foret vil sløse
den faar vel se jammer om vaaren i fjøse.

Men kulde og ñefog mig slet ikke skræmmer
om istappen hænger om skjørtet som bræmmer.

Saa lunt er der altid i fjøset om kvelden,
og den som er træt sover godt under fælden.

Na sørg inte kue mi for vinterens dage,
Vor Herre han jender nok vaaren tilbage.

Dg sørpe og for skal jeg gi dig paa baafen
til græsset og løbnuppen spretter i aasen.

Dg kalbene dine dem passer jeg gjerne
jeg har jo Guldhorn, Brauros og Stjerne.

Saa, budeiien omfattede kuerne og kalbene med en saadan hengivenhed som en pleiemor omfatter sine pleiebørn. Hun talte til dem som om de skulde være mennesker, og dyrene forstod hende. Det hændte ikke saa sjelden at budeiien af medlidthed med kreaturerne, som hun stilledes, lurte sig til at ta af hestehøiet og give kjørene, selv om hun blev opdaget og hun fik skjænd af ham sjøl. Det var jo saa i den tid, at hesterne skulde ha det bedste og kraftigste høiet som abledes paa gaarden, medens koen maatte fornøie sig med skraphøiet, rispeløv, hvidmoje, ja endog hestegjødsel kofte man og gav koen. Nu er det blit det modsatte over disse trakter i Norge. Nu proppes koen fuld af det kraftigste for og er blit omdannet til en levende melkemaskine, maa staa paa baafen saabel sommer som vinter eller af og til i en liden indhegning. Nu faar ikke kua længere nyde jæterens frie liv og kraftige græs. Nu høstes det ikke oft og laves smør, som blev opbevaret lagret paa staburene. Melken bringes nu til meierierne og istedenfor natursmør, melk og mysu, bruges der nu margarinsmør og kaffe.

(Fortfætttes.)

Fra en Ringeriking.

Jeg ser paa adresjelappen at det er tid til at sende betaling for et andet aar. Jeg liker Samband udmerket godt og vilde ikke være det foruten om det kostet meget mere. Jeg har holdt Samband bare et aar endnu. Det var i julehelgen et aar siden at jeg var hos min verfar N. Reierfon og der var det jeg læste denne interessante bok.

Reierfon er en av disse gamle, kraftige valdriiser, som kom herover for omtrent 35 aar siden. Han kom først til Norman Co., Minn., hvor han drev farming i mange aar. I 1890 reiste han med familie til Holt, Marshall Co., hvor han ogsaa begyndte med farming, men for en 12 aar siden gif han ind i „store“-forretning i den lille by Holt, og har siden drevet med det. Mrs. Georgine Reierfon er fuldblods Ringeriking. Hun er en datter av Andreas Sundet i Sønnesos. Mr. og Mrs. Reierfon har syv barn, Rosa, Christine, Olga, Reinhart, Selmer, Ida og Pearl. Tre av dem er gifte: Christine med Ludvig Munson hvis forældre er fra Sætedalen. Olga er gift med John Ottoson Haugen. Otto er søn av gamle Johan Haraldshaugen, en husmandsplads som tilhørte den store Jesper Nes, som alle vi husmænd kjendte nok saa godt. Med det samme jeg næbner Jesper Nes kommer jeg til at tænke paa den gang jeg var hjem til Norge igjen for tolv aar siden. Det var om vinteren jeg hadde været paa Drammensmarken og skulde reise hjem, saa kom jeg til Engersøden om kvelden, og gamle Turgrim Engersøden var en av disse som ikke gjorde forskjell paa fattige og rike. Saa skulde jeg og Turgrim og Jesper Nes ha kveldsmat ved samme bord. Medens vi spiste kom Amerika paa prat. Jesper vidste hvormange aar jeg hadde været her og hadde paa samme tid hørt at jeg skulde ta med mine forældre og søskende om vaaren naar jeg skulde reise

tilbake. Jesper vidste ogsaa at der var mange av os og det vilde ta mange penge at bringe med saa mange, mente han. Saa spurgte han om forskjelligt her og der og sa, at han kunde ikke forstaa hvordan det var nogen mening i at en kunde reise til Amerika og være der en fire, fem aar og komme tilbake med saa meget penge. Ja, jeg kan nok forklare hvorledes det foregaar i Amerika, mente jeg. Der lader bankierne døren staa aapen, saa hvemsomhelst kan bare gaa og ta til sig.

Min far er en gammel peismurer fra Nes i Madalen. Hans navn er Daniel Nilsen. Han er svenst av fødsel. Min mor er Lore Andersdatter Galilea, med andet navn Strømlien. Hun hadde fire søskende, Knut, Anders, Ole, Jøren. Knut lever paa Modom. Anders lever i Bakke i Sedalen. Ole er i Amerika, men vi vet ikke hvor han er, enten han lever eller er død. Skulde nogen ha hørt noget eller vet noget om ham, vilde det være kjært om de kunde gi hans adresse. Jøren skal være død, er det fortalt. Hun kom til Amerika omtrent 45 aar siden. Hun var gift med Gulbrand Tollefsrudhullet. Jeg vet ikke om han lever. Skulde der være nogen som vet noget angaaende dem vilde de gjøre en tjeneste ved at la os saa høre fra dem.

Jeg ser i Samband at vi Ringerikinger har begyndt at famles som andre folk. Jeg har længe ventet at det skulde hælde. Jeg kan ikke forstaa hvorfor vi ikke har begyndt før saaveljom andre bygdelag. Er ikke vi Ringerikinger likesaa bra karer som andre nordmænd her i Amerika? Det er mange aar siden jeg skrev et stykke i Decorah-Posten angaaende vort bygdelag, men jeg hørte ikke noget fra nogen. Jeg skulde like at hjelpe de fattige nu i disse haarde tider. Om enhver av os fra Ringerike sendte hjem lidt hver, saa vilde det være til stor hjelp. Jeg vet for min del at der findes mange fat-

tige i min bygd Nes i Nadalen, som svært vel trængte lidt hjælp.

Her i Pennington og Marshall Counties er ganske mange fra Nes i Nadalen. Her er navnene paa nogle av dem. Rasmus Grablismoen, Gilbert Granum, Christian Granum, Beret Hall gift med Wangensten, Beret Hall gift med Christian Granum, Selge Hall, Hans Fosholm, Otto Gaugen, Nils Danielson, Knut Danielson, Gilbert og Daniel og Anna gift med Anton Myrum, Olla gift med A. Arnevik, og saa er mit gamle navn Anders Danielson. Jeg har meget mere at skrive om, men jeg er en daarlig skribent, saa jeg faar nu slutte for denne gang. Jeg ønsker vort bygdelag maatte bli stort og ha fremgang. Lader os alle samles igjen paa denne side av den blaa myr, saa at vi kan friske op gamle minder igjen. Jeg ønsker alle mine bygdefolk god Lykke fremover. Om nogen av dem skulde komme til Chief River Falls, saa maa de ikke glemme at besøke mig.

Andrew N. Nefs.

Chief River Falls, Minn.

Valdriser i Door County, Wis.

N.—IX.

Brødrene Peder, Knut og Kristen Kristenson Kollstad kom i ottiaarene over her fra Østre Slidre. Peder fik sig her et stykke land og bygde sig eget hjem, men som han ingen kone hadde saat sig før han reiste fra Norge og ikke hadde tid til at se sig om her heller for en, saa solgte han ud til Trond Syverjon og selv reiste han tilbage til sin hjembygd i Norge, hvor han baade giftet sig og kjøbte sig et hjem og hvor han fremdeles bor. Hans brødre, Knut og Kristen, drog til Wood County, Wis., hvor de fik sig endel skogland og ryddede sig

hver sit hjem der. Efter nogle aars forløb reiste Knut tilbage til sin hjembygd og efter at ha giftet sig med en pige, datter af Eivind paa Skoge, kom de over til Wood County igjen; men den unge hustru fandt sig ikke tilfreds her, hvorfor de solgte ud og reiste saa tilbage til Norge og kjøbte sig gaard paa Selgeøen, hvor de kanske bor endnu.

Kristen Kollstad blev i sin tid gift med pigen Marit Halvorson, en datter af Nønjus Halvorson Sælid i Manitowoc County. Kristen med familie bor fremdeles paa sin farm i Wood County og det maa siges at han har en af de største og vakreste farme i den del af Countiet. Tar vi saa med i betragtning at det knapt er 30 aar siden at største parten af Wood County var blot en ørken, hvor bare alle slags vilde dyr raadede grunden, saa er det umuligt for dem som ikke har gaaet igjennem nybyggerlivets strabaser og javn, at forstaa hvad slige rydningsmænd har kjæmpet sig igjennem for at tilveiebringe det nødvendige til sin families og eget ophold.

Unge, raske og spræke gutter som er født og opvoksne her i de sidste 20, 25 aar bør ikke glemme, at da vi saa gamlinger, som endnu er igjen fra nybyggerdagene begyndte her, var det ikke tilladt os at spænde for den raskeste heft paa stalden og kjøre storkaffer om vi skulde tilbagelægge en del mil om dagen. Endda mindre anledning til at kjøre med automobil, som saa mange endog her har anledning nu. Vi pionerer maatte værjaago benytte apostlernes hefte, dersom vi skulde ta en kortere eller længere tur bort fra hjemmet. Mangel paa sæd og flour blev baaret hjem paa ryggen fra udsalgsstederne her. Men vi var glade til, at vi fik noget, selv om det var baade dyrt og daarligt. En af hovedaarsagerne til at nybyggerne, baade her og maasse paa andre steder i dette land, helst maatte gaa om de vilde bort fra hjemmet, var nu den, at de fleste hadde nu ikke noget at kjøre med og dernæst,

at her var ikke noget slift den tid, som nu kaldes veie. Saaledes vilde slike vakre fjøregreier som nu er i brug været unyttige alligevel. Dog, det gif her ogsaa, som Saringen sa: „Dø Lager seg lite ette kvart!“ Saaledes bedredes baade veiene og fjøregreierne lidt om fem.

Knut L. Kollstad og kone Randi, begge fra Østre Slidre, kom her i 80-aarene og efter en liden tids forløb kjøbte de sig et hjem her. Randi var en søster af disse Kollstadsbrødrene, just nævnt. Knut og Randi hadde to smaagutter med fra Norge, nemlig Torstein og Kristin. Her forøgedes familien med fire sønner og en datter, nemlig: Adolf, Ole, Henry og Victor, samt Anne. Lidt efterpaa døde moderen og Anna blev tat af Knuts søster Toran, Mrs. Jens Jacobson, som ogsaa bor her. Knut var da igjen alene, saa at sige, med sine seks smaagutter og de hjalp hverandre saa det gif langt bedre end ventendes var. De ældre hjalp sine yngre brødre, endog med at lære sin barnelærdom og det kan siges til deres ros, at de stod ikke tilbage for nogen i denne henjæende heller. Sømmeligt og anstændigt opfører de sig, hvor de færdes og arbejde kan og vil de hver efter sin andel. Torstein og Kristin er for nogle aar siden gifte, den første med pigen Emma Peterson og den anden med pigen Laura Arneson, men da begge disse er omtalt før, vil de ikke nævnes nærmere nu. De øvrige fire gutter er ikke gifte og arbeider paa hvad som falder ind. Anna er hos tanten naar hun ikke arbeider ude for andre. Toran, som i flere aar har været enke, har farm i Town of Clay Banks og hendes søn Severin og datteren Sigger er hjemme og hjælper, og det gaar nok saa godt. Hendes broder Knut og hans to gifte sønner har sine hjem i Town of Forestville.

Knut N. Some, som i begyndelsen af syttiaarene blev gifte med pigen Karen Riis i Manitowoc-fjogen er ogsaa en af

vore pionerer her. Han begyndte paa en otti skogland og med tid og haardt arbejde fik han et vakert hjem og en god farm her. Knut Some og kone har hat ti børn, hvoraf kun de syv lever, nemlig: Alfred, Adolf, Frants, Siram, Clara, Elisa og Olga. Som før omtalt er Alfred gifte med Rikka, ældste datter af Halvor Halvorsen og hustru Kari, født Biste. Alfred har farm i Town of Forestville. Adolf er gifte med Ella Biste og de har nu rentet Some-farmen og Knut Some og hustru bor i Sawyer. Knut var født i Skrautvaal annekts og kom her tillands som smaagut. Konen Karen, tror jeg var Gjerpenjogning, men om hun var født i Norge eller her gjør nu ikke større alligevel. Frants Some er snekker af profession, er ikke gifte og arbeider snart her, snart der, som det falder. Siram Some har nu i nogle aar frekventeret skolen i Northfield, Minn., og det er at ønske at han faar holde paa til han dygtiggjøres for at bringe frelse og fredsbudskabet til naadehungrige jule baade nær og fjern. Clara Some, gifte med Christian, ældste søn af Østen Christiansen (Nye), og Elisa Some, gifte med Nikolai D. Nelson, er nævnt før, saa disse udelades nu. Olga Some, den yngste af disse søstre, er gifte med Henry Mathison. Hans forældre kom her fra Faaberg, Gudbrandsdalen, sidst i syttiaarene og begyndte med at rydde og bygge som skif og brug var den tid. Mathias Mathison og kone hadde flere børn sammen, men kun to af sønnerne lever og deres navn er Martin og Henry. Martin er ogsaa gifte, men hans kone er bare halvt norsk og jeg vil derfor ikke sige mere om dem. Faderen Mathias blev for nogle aar siden enkemand, folgte saa farmen til Henry. Selv drog han vestover til La Crosse, Wis., til en slegtning og er der nu.

Tollef Tolleffson (Tollav Ødda) kom her med familie sidst i syttiaarene, hadde hjem her paa forskjellige steder, men folgte og flyttede, og nu endel aar har han og kone hat hjem

i Sawyer. Tollef var fra Ulnes, men konen var født i Skrautvaal og hendes far var Knut i Osebergene. Tollefs bror, Ole, ruslede ogsaa her i endel aar, men blev tilfaldt syg og døde. Han var ikke gift og tænkte maaske lidet paa at han trængte noget hjem nogensteds heller. En søster af Tollef og Ole kom ogsaa hid og blev gift med en svenske, Aron Selsé. De har to staute barn og har hjem i Town of Clay Banks. Ole O. Rudie, som er en brorsøn af Per, Torstein og Knut Olson (Wiken) kom her og han købte ud en anden Baldris, nemlig Even Sandnes. Tollef Sandnes, Evens bror, var ogsaa her endel aar, men han ogsaa folgte ud her og rejste vestover, men hvorhen kjender jeg for lidet til for at omtale disse nærmere.

Ole Rudie var gift i Norge med pigen Kari Knutsdatter Rudie, og da de kom her havde de datteren Clara og fik siden en søn som blev kaldt Oscar. Kari døde for nogle aar siden og Ole har overladt farmen til Oscar. Som allerede nævnt før blev Oscar gift med Julia, en datter af Arne Trondson Orderdalen, og de har en søn. Ole og Kari Rudies datter Alara blev gift med Martin Biste, men de er ogsaa omtalt før. Ole Knutson Jørstad og søsteren Seborg kom ogsaa til Clay Banks fra Manitowoc County i 70-aarene. Seborg blev her gift med en seiler, som kaldte sig Andrew Brown. Han havde endel land her, som de ryddede og bygde paa, men vel en 25 aar siden folgte de ud her og rejste vest til Nord Dakota, hvor de i nærheden af Minot bosatte sig. Begge de gamle er for endel aar siden døde. Af en 5, 6 barn som de aflede isammen her, er kun to ilive, men hvor de nu opholder sig, er mig ubekjendt.

Seborgs bror, Ole, blev ogsaa med til Dakota, men er ogsaa død for endel aar siden. Denne Ole var i mer end én henseende en raring. Blandt andet var han i besiddelse af

overordentlige legemskræfter og gif iblandt amerikanerne her i almindelighed under navnet „Big Ole“. Der fortaltes af stienvidner, som var i følge med Ole da han paa reisen til Amerika stansede lidt paa Gjøvik, at flere af dem kom ind paa varehuset til kjøbmand Mustad. Blandt andet her var ved en side i rummet endel tøndesjæffe med byg og hver indeholdt mindst 200 pund, dog oftest lidt mer. Ole gif over til bygsjæffene og efter lidt parlamentering kneb han med begge hænder i sjæffens øvre ende, svingede den over sit hode og satte den ned igjen, saa en skulde troet det var avner i sjæffen. Med det samme han gif tildørs, saa sa han: „Dæ æ nok lett kødne her i Bardal, le!“ Det kunde vel opregnes flere kjæmpetragt han viste frem, især efter ankomsten herop, men da hans jordiske virke er endt faar det være nok. Kun maa det skudsmaal gives ham, at han brugte vist aldrig sin styrke til at skade sine medmennesker, hverken paa liv eller lemmer.

3 80-aarene kom Trond Evenson Kampen hid fra Norge. Han var en halvbror af Svar de Wægen, som før er nævnt. Trond arbejdede rundt, tildels paa farmarbejde og tildels i skogene i nogle aar. Hans kone Anne, født i Bang i Baldris, drev da gaardbruget derhjemme i nogle aar, men saa folgte hun Kampen og kom her og fandt sin egtehalvdel igjen. Her købte de sig 20 acres land som der var et godt lidet hus paa, fik senere bygget andre nødvendige bygninger som trængtes paa en liden farm. Dog nu er de, hver for sig, noget over de 80 og helser og kræfter svinder lidt efter lidt. Da de selv aldrig har haft barn, maa de nu se efter hjælp fra uskylde, hvilket hidtil har gaat noksa godt. Det ser ud til, at saalænge begge faar leve, om de end er begyndt at bli gamle og maadelige med helser, saa er det næsten som den ene holder den anden oppe. Men falder en fra, om det er yngre egtefolk end Trond og Anne Kampen er nu, saa er det ligesom

den gjenlevende taber baade magt og mod. Det er heller ikke at vente, at unge som er født og oppokjet her i landet, kan i alle henseender sympatisere med de gamle norffjødte i alle ting. Forholdene i Norge for en 60, 70 aar tilbage var, især for den fattige arbeidsstand, saa helt anderledes da, end forholdene i dette land nu, at det taaler ingen sammenligning. Derfor kan det ikke altid klages paa de unge heller, om de til dels føler sig mindre villige til at lytte til os gamle, om vi helst ønsker at høre os selv fortælle alleslags historier fra bort gamle jødeland Norge. Dette vilde være at forlange det umulige.

For omtrent 6 aar siden kom Knut M. Kirkevoold med kone og et barn hid fra Manitowoc by, og kjøbte sig en liden farm i Clay Banks. Knut var født og oppokjet i Diebygden i Røns anneks, Vestre Slidre. Paa modersiden var han en søstersøn af Torstein K. Rogne, som i en lang tid var en kjendt person i Manitowoc County. Konen, Mathilda hedder hun, er en datter af strædderen Torger Johnsrud og kone Anne, født Gulbrandsdatter Rjøf. Knut og Mathilda Kirkevoold har siden deres ankomst hid faat familien forøget med en søn, saa de nu har to sønner. Medens familien bodde i Manitowoc arbeidet Knut en tid paa Shipyarden, men saa blev egteparret enige om at et hjem paa landet var ligesaa sikkert at holde sig til som at eie hus og tomt i en by. I saa maade troes at de tænkte og handlede ret. Er arbeidstidene i en by gode, og familien har god helse, saa gaar det vist noksaa glat; men slutter arbeidet op og dermed ogsaa fortjenesten, jygdom eller andre gjenvordigheder kommer paa, saa er det ikke altid saa lige til, især har det ikke været sparet op noget for „the rainy day“.

Jeg maa nu gaa lidt ud fra det egentlige Baldrisjettlement her og ta med en som bor i Town of Sturgeon Bay og

er kjendt under navnet Austin Owen. Han er fra Bang i Baldris og jeg tror hans norske navn var Østein Kattveold. Hans kones forældre er Totninger, men datteren er født her. Owen med familie tilhører Bay View menighed, hvis nuværende prest er pastor E. T. Rogne. Han var født 1859 i Østre Slidre i Baldris og kom med sine forældre, Torstein M. Rogne og hustru Kari (født Eriksen) her tillands i 13-aars alderen. I 1885 blev han ordineret til prest og maa saaledes nu ansees som en af de ældre prester i Den forenede kirke, hvilket samfund han har hørt til siden dets stiftelse. Pastor Rogne og hustru Ingeborg (født Kvenvold), har en søn, Conrad, som nu studerer til doktor, samt to døtre, Ida og Amanda. Ida er gift med pastor S. Farseth, som nu er prest i Leeds, N. Dak. Amanda frekventerer skolen i Northfield, Minn., for at uddannes til den gjerning i livet, som Herren vil vise hende, naar den tid kommer.

Hermed avsluttes disse korte og mangelfulde beretninger om Baldrisjettlementet i Door County, Wis. Som delvis nævnt er de fleste Baldriser bosat i Town of Clay Banks og østlige del af Forestville, saa hele jettlementet er kun omtrent syv mil langt, syd og nord og tre til fire mil bredt paa øst og vest. I den dette omraade er her ogsaa henimod et dusin familier bøhmere, endel tyskere, samt en og anden irlænder, nogle danske og svenske familier, saa jettlementet er noksaa tæt befolket. Men folk har lært sig til at være gode venner og gode naboer (som Luther medregner til dagligt brød), og da gaar det nok. Her er nok ingen millioner eller rigtig rigkaffer, men skal velstanden bedømmes efter husenes eller bygningernes udseende paa farmen, saa maa udenfrakomme saa det indtryk at det dog er nogen velstand ogsaa iblandt folket her; thi paa de fleste farme er det bygget baade kostbart og nymodens, baade for folk og fæ. Hos flere er silos opsat og

dairy business er det hovedsagelige nu. De fleste har sluttet med hvedeavlning, da dette ikke længere lønner sig. Havre og byg, samt erter vokser godt her i almindelige aar. Maiskorn avles mest for silage. Poteter og havejager vokser ogsaa bra, naar det plantes og behandles paa ret maade. Hermed vil jeg da sige tak for mig, baade til redaktør og læsere og ønske eder og alle et godt og velsignet nytaar, endstjønt dette ønske maaske kommer lidt jent. For at ingen anden skal mistænkes for at ha gjort noget galt ved at indsende denne korte beretning om dette settlement her i Door County vil jeg herved nu sætte mit navn til og det er ret og slet sif —

G. J. Anderson.

Lidt fra Valdris settlementet i Door County, Wis.

Et par af vore pionerkvinder har faat hjemlov.

(Ved N.)

Verit Biste, født Svinnæs, Nordre Murdal, Valdris, i 1848, døde den 29de januar dette aar og blev den 2den februar lagt tilhvile paa Forest menigheds gravsted ved siden af sin, for vel 20 aar siden afdøde mand, Engebret Olson Biste. Dette egtepar var iblandt de første nybyggere her i dette Valdrissettlement, og endstjønt disse med en 3 a 4 familier til ikke bodde i Door County, men i Kewaunee County, saa bodde de saa nær indtil, at de var regnet med i beretningen om Valdriser i Door County, som i løbet af snart et aars tid har gaat i Samband. Da nu denne familie var omtalt endel for snart et aar siden kan det ikke være nødvendigt at nævne det igjen nu. Vil blot medgi, at vi gamle som er igjen ser sakna efter enhver, især af de første settlere her, som faar hjemlov, og spørger os selv: Maaske budet kommer til dig næste gang? Kun en ting er vi sikre paa, og det er, at vi skal alle

dø, men naar, hvor og hvorledes ved vi ikke. Derfor gjælder det at være færdige naar budet kommer. — Mrs. Gilbert Olson (Strande), hvis pigenavn var Ingrid Galdorsdatter Jørstad, døde den 30te januar 1917 og stedtes tilhvile paa Lanum gravsted den 3die februar. Ingrid var født i 1842 i Østre Slidre, Valdris, og familien kom til Amerika i 1869 og hid til Town of Clay Banks, Door County, i 1873, hvor de siden har bodd. Da denne familie maaske blir omtalt et andet sted i Samband, behøves det ikke at siges mere her nu. Vil dog tilføie, at jeg selv godt kan minde Mrs. Olsons oldemor, Kari Jørstad. Hvor gammel hun blev erindrer jeg nok ikke, men hun var nu vist rundt de niti (90) før hun døde. I sine sidste aar gif hun, saa at sige i barndommen og blandt andet fortalte hun at hun var født paa Wik og Jørstad (to gaarde i Vestre Slidre). Hendes største ønske var at komme over paa Wolbu kirkegaard og lægge sig til at hvile der, og som hun bodde tæt ved denne kirke, saa hændte det ikke saa sjelden at hun lurede sig væk og gif did. Om hun saa blev spurgt hvorfor hun gif did, saa var det hendes almindelige svar: „Læt me saa være her, her søv e so gøt o trygt!“

Denne nu afdøde Mrs. G. Olson opnaede ogsaa at bli oldemor, hvilket ikke er det almindelige i alle familier. Fred med disse afdødes støv!

G. J. N.

En norsk bygds historie.

Nv Olav Medal.

XI.

(Scandia, fortsat.)

Erland Solum er født paa Killi-Solum, Dovre, av foreldrene Hans Solum og Sigrid Linsø. Hans var søn av Jacob Skomagerstuen. Erland utvandret i 1889 og opholdt sig to aar i Madelia, Minn., og senere paa skog- og farmar-

beide til 1899, da han reiste til Langdon, N. Dak., sammen med sin unge hustru, en søster av Bernt Kluckstad (cfr. Scottia) med hvem han blev gift samme aar i Mankato, Minn. Paa turen vestover regnet de sammen sin kassebeholdning som beløp sig til \$65 og det var alt. De tok homestead 28 mil fra Langdon og blev der i 9 aar, da de rentet bort farmen i 1908 og bosatte sig i Grand Forks, N. Dak. Etter 5 aars ophold der kom Solums familien til Scandia i 1913 og kjøpte Galdor Orderløffens homestead av Holter. Solum eier desuten sin homestead ved Edmore og 320 acres ved Eckman, N. Dak.

Solum og hustrus barn: Harry, Oliver, Mearton og Steffen. En søster av Solum er gift med en tysker, en anden søster har de ikke hørt fra og en bror Johan lever i Oregon. Faren, Hans Solum, som lever hos sønnen, kom til Amerika for 14 aar siden. Hustruen Sigrid er død.

John Martinson er født 1885 i Lesje, av foreldrene Martin Selsjord og hustru Oline Amundsdatter Huset. John har for det meste arbeidet for et guldmineskompani i Alaska.

Sivert Halsbrækken, født i Lesje 1891, av foreldrene Ole Halsbrækken og hustru Kari Selsjord, og utvandret i 1911 og har siden den tid arbeidet som hyrekar i settlementet. En bror Mikal opholder sig ved Galesburg, N. Dak.

Ole Knipen er født i Lesje 1892, av foreldrene Kristen Reinholdtsen Knipen og hustru Marit Veren, og kom til Bottineau County fra Norge i 1911 og har siden arbeidet paa farm.

Sigurd Bjorlie er født i Lesje 1890, av foreldrene Torstein Severson Bjorlie og hustru Johanne Hansdatter Skotte og utvandret i 1911 til Nelson County, N. Dak., og kom i 1912 hertil, hvor han siden har arbeidet paa farm. Om vintren drar han fra gaard til gaard med sin „feed“-mølle og

om kveldene underholder han farmerne paa sin fiolin. Hans far er en bekjendt træsfjærer og Sigurd har nok arvet litt av denne kunst ogsaa. En morbror av Sigurd, Paul S. Skotte, forsvandt her i landet uten at man har faat nogen- somhelst opplysning om hvorledes det er med ham.

John Knutson er født 1880 i Lange, Romsdalen, av foreldrene Knut Johnson Lange og hustru Brite, og utvandret i 1909 og har den hele tid arbeidet paa farm. Hans hustru Thea Nilsdatter Ravli samt sønnen Knut lever i Nefjord, Romsdalen.

Sigurd M. Brændjord, født i Lesje 1883, av foreldrene Martin J. Brændjord og hustru Guri S. Rønningen, utvandret til Amerika i 1905 og opholdt sig for det meste i Bottineau County. Han arbeidet paa farm og holdt norsk religionskole. Sigurd frekventerte bibelskolen i Wahpeton, N. Dak., og ifildres som en evnerik og bra ungdom, hvis tidlige bortgang beklages. Han døde hjemme i Norge i februar 1914, et par maaneder efter ankomsten til Norge.

Karl Stavem er født i Lesje, av foreldrene Erik og Agnild Stavem og utvandret i 1894. Etter at ha opholdt sig i Minneapolis og Pope County kom han i 1896 hit og tok noget senere homestead i Scandia, som han folgte til Mat. Næstegaard. Karl kjøpte 280 acres i Scottia, som han fremdeles eier og bor nu i Norge. En bror av Hans er Mikal Stavem i Walker, Minn.

Anton Skarphol er født i Lesje, (cfr. Ed. Skarphol, Scandia), og kom til Amerika i 1898. Han har i flere aar opholdt sig i Canada.

Hans Gravset er født 1892 (cfr. Iver Gravset, Scandia), og emigrerte i 1909. Han har gjennomgaat handelskole i Crookston og er fortiden bankbestyrer i Roth, N. Dak. Sam-

me aar kom søsteren Brite, født 1875. En anden søster, Rønnaug, født 1892, kom i 1911.

Knut Gravset, født 1889, kom i 1911 og arbejder paa farm. **Olaf Gravset**, farmer ved Roth, gift med Inga Klutstad (cfr. Bert R. Scottia). De andre søskende: Iver G., Mrs. Iver Brandjord, og Amund, den sidste i Norge.

Haldor Orderløkken, født i Lesje, havde homestead i Scandia, som nu eies af E. Holum. Han døde 14de december 1906, 28 aar gammel.

I Scandia lever som farmere svenskerne **Lindstrøm** og **Hedin** nær den kanadiske grænse, samt nordmændene **J. Høtland** og **Nordmark**. Nordmark lever nær Roth og Høtland mellem Roth og Souris.

Peder Haugen, født 1892, av forældrene Jacob og Sigrid Haugen og utvandret i 1910 til Amerika. Han har tat homesteadland i Montana. Søsteren Marit (cfr. M. Solseth, Scandia).

Peder Klutstad, født i Lesje, av skolelærer Johs. Klutstad og hustru Bergitte Mlich, utvandret i 1909 og har homestead i Montana. Søsteren Elise kom i 1907.

Kristian Røen, født 1891 i Ringebu, av forældrene Hans Røen og hustru Marie Olsdatter Berge, emigrerte i 1912 og har homesteadland i Tompkins, East., Canada. Gudbrand R., Winton, Minn., og Ole R., Tompkins, Can., er hans brødre.

Erik J. Olsen, født i Sverige 1857 og utvandret i 1880, maa jeg nævne, særlig fordi manden er godt kjendt i bygden som en original, der har mange løierlige meninger og som i sine diskussioner citerer meget fra bibelen. Ved den sidste Iodtræfning paa land paa Fort Berthold Indian Reservation var „Gamle Erik“ saa heldig at faa nr. 56 og jeg haaber at han her vil finde sig et blivende sted for sin alderdom. De

fleste av os andre er i grunden saa korrekte og like i alle ting, at det ofte virker trøttende. Derfor er det velgjørende nu og da at træffe et menneske som Erik der er ulik os andre.

Gustav Lundkvist, født i Sverige 1891, av forældrene Eifreim og Josefina Lundkvist, utvandret i 1906 og har siden arbeidet paa farm her.

Gustav Anderson er født i Sverige 1889, av forældrene Anders Børjuson og hustru Johanne og utvandret i 1908. Han renter Mrs. Adolph Pedersons land. Broren, Yngve, født 1893, kom i 1911 og er farmarbeider.

Oscar Johnson, født i Sverige 1889, av forældrene John Benedikson og hustru, emigrerte i 1913 og er farmarbeider.

John Nelson er født i Sverige 1882, av forældrene August og Johanne Nelson og utvandret i 1906. Han har kjøpt 80 acres land i Scandia, hvor han nu bor. Karl og Alfred Nelson, hans brødre, lever i jettlementet.

Aug. Johnson er født i Sverige, og kom til Amerika omkring 1902. Hans hustru er Sofie Anderson (cfr. Emil A. Scandia). Deres barn er: Rudolf og Henry. August er en kjendt brøndgraver, likesom han i de sidste aar mere end nogen jeg kjender, har arbeidet for oplysningens fremme, idet han har solgt flere hundrede mentler lamper i jettlementet.

Emil Anderson er født i Sverige 1879 og kom til Amerika i 1900. Han tok homesteadland i 1901, men solgte retten og kjøpte senere to kvarter. (Cfr. Gustav Anderson, Scandia).

Scottia.

Dette township ligger vestenfor Scandia langs med Mouse River.

Da den overveiende del av befolkningen er nordmænd, burde et norsk navn antages paa townet. Et slikt navn som

Lejse township istedenfor Scottia vilde være langt mere passende for en bygd hvor nordmænd bygger og bor.

L. L. Landa er født paa Jinsø, pr. Stavanger, 1859, av foreldrene Tollaft B. og hustru Berthe Landa, og utvandret til Amerika i 1883. Efter 4—5 aars ophold i Normann County, Minn., og 10 aar ved Hillsboro, N. Dak., kom Landa til Bottineau i 1900 efter at han høsten 1899 hadde sikret sig homesteadland i Scottia. Han blev gift i 1888 med Lora Landa fra Suldal. Deres barn: Tomas, Clara, Olida, død, Alma, Anna og Clara, den sidste er død. Landa har en søster, Mrs. Gjesme, i Landa, N. Dak. Hustruens søfænde: Mrs. Sale, Hillsboro, N. Dak.; Kolbein Lunde, Colorado, Anders, Mrs. Borghild M. Omland, Colorado. Ole Lunde i Minnesota. Vnen Landa har sit navn efter L. L. Landa, og det er et godt norsk navn ogsaa.

Engelbrigt Kluckstad er født i Lejse, av foreldrene Ole og Marit Kluckstad. Ole er død, men moren lever hos sine barn i Scottia og Scandia. Engelbrigt utvandret i 1896 og kom først til Eau Claire, Wis., og derfra til Mankato og Madelia, Minn. Hertil kom han høsten 1899 og tok homestead i Scottia med det samme. Han blev gift i 1912 av pastor Gullin, med Marie Eriksdatter Utgaardshagen, født i Lejse. Hendes søfænde: Mrs. Hans Haakenstad, Haram; Mrs. Hans Haugen, Wash., Svend i Norge og Oline død. Engelbrigts søfænde: Ole K. (Scottia), Mrs. Emil Olsen, Mrs. E. Holum, Mrs. Paul Norderhus og Mrs. Olaf Gravset, alle i Scandia.

Kluckstad studerte to vintre ved Gauges synodeskolen i Red Wing og reiste tidligere som lægprædikant i Nordvesten. Nu indskrænker han sin virksomhet til settlementet, hvor hans evner som taler er meget utnyttet. Han var med og organiserede Lejse menighet, hvor han f. t. betjener som kirkesanger,

er formand i Fram avholdsforening og var en tid ogsaa formand i ungdomsforeningen.

B. C. Anseth er født i Solør, av foreldrene Christian og Malene Anseth, og er nu snart 74 aar. Han utvandret i 1867 og opholdt sig 5 aar i Northfield, Minn., og senere i Douglas County 27 aar som farmer. Hertil kom Anseth i 1899 og tok homestead i Scottia samme aar. Han blev gift i 1867 i Minnesota, med Karen Masnes fra Solør. En søster av Karen er pastor P. Nilfens hustru i Trifirkten.

Anseths og hustrus barn er: Knut, død ung; Christ, død 37 aar gammel; Martin, farmer ved Rugby, N. Dak.; Malene, Mrs. L. D. Torstenson (Scottia), Teoline, Mrs. Hans Erickson, Rugby, N. Dak.; Palmer, Williston, N. Dak.; Olivia, Mrs. Sæmundson, Rofs, N. Dak.; Bernhard, Adolph, Williams County, N. Dak.; Lemmar, Canada; Edar, Williams County, N. Dak.; Anna, død; Anna, Mrs. John Bodell, Scottia; Charlott, Scottia; Birdie og Else, døde.

Bernhard er farmer i Scottia, hvor han tok homesteadland i 1900 som han har solgt og lever nu paa 160 acres som han kjøpte av sin bror. Bernhard er gift med Clara, en datter av Ole G. Berge. (Efr. Haram). Anna var gift med svensken John Bodell som døde 27de oktober 1910 i Scandia, 34 aar gammel.

Gamle Anseth og hustru har hat 16 barn, hvilket er litt mere end sedvanlig selv i et norsk settlement, hvor man er vant til at se store barneflokker paa farmen.

Som en raritet vil jeg nævne, at da Anseth for flere aar tilbake sammen med to andre nordmænd søkte amerikansk borgerskap i Bottineau, repræsenterede disse tre tilfammen en barneflokk paa over 40. I sandhet nyttige borgere for Amerika!

J. S. Rauf er født i Hallingdal 1857, av foreldrene S. R. Rauf og hustru Barbro Nilsen, og utvandret sammen med sine foreldre i 1861 til Fillmore County, nu i Spring Grove, Minn. Rauf kom hit i 1899 og tok homesteadland i Scottia. Han blev gift første gang med Tina Berg og anden gang med Berta Halvorson. Barn av første egteskap: Belinda, og Joseph, av andet egteskap: Hilman og Cora. To brødre, Knut og Nils Rauf, lever i Spring Grove, Minn.

Martin Nyhus er født i Trysil 1865, av foreldrene Hans og Pernille Nyhus, og utvandret i 1888. Efter 12 aars farmarbeide i Pope County kom Martin i 1899 hit, hvor han høsten samme aar tok homestead i Scottia. Han blev gift i 1907 av pastor D. L. Nelson, med Kærnelia Gustava Knutson, født i Jemtland, Sverige, av norske foreldre. Deres barn: Hannah og Pauline. En søster av Martin, Gertrud, er hos broren.

Ole Brenden er født i Lesje 1868, av foreldrene Ole Amundsen og hustru Margrethe Jespersdatter Brenden og utvandret i 1889. Ole opholdt sig den meste tid i Pope County, undtagen naar han var ute paa skog- og høstarbeide. I 1893 var han en tur til Norge og kom tilbake til Pope County, og i 1894 kom han til Saram, hvor han tok homesteadland, som han folgte og kjøpte 160 acres av Ole Golden, 160 av Gust Bangberg, 80 av S. Bayer og 160 av S. Kjeldshus. Ole blev gift 1893 i Alexandria, Minn., med Marit Paulsdatter Nyhus eller Skotte fra Lesje. Deres barn er: Guri, Ole, Paul, Mennie, Marie, Oscar, Gertrud, Benjamin og Julianne. En bror er Jesper Brenden, Saram, og andre søskende, Mrs. Ole Thoral, Saram; Hans, Kari og Ingeborg i Norge, Guri, død. Mrs. Brendens søskende: Peter Skotte, Bottineau; Joseph Skotte, Montana og flere søskende i Norge.

Carl M. Tolstad, født 1872 i Iowa, av foreldrene Mikal Tolstad og hustru Ingeborg Hjelte, som utvandret fra Trøndelagen i 1866. Mikal døde som farmer i Minnesota, Ingeborg døde i Iowa. Carl kom til Bottineau i 1893 og tok homesteadland i Saram. Dette land eies nu av Ole G. Berge. I Scottia har Carl kjøpt tre kvarter land og har desuten hustruens homestead som hun tok i 1900. Han blev gift i 1900 av pastor Raftshol med Hannah Mork, født i Ringebu (efr. Ole Lee, Scottia). Deres barn: Inga, Mabel, Alma, Constance, Evelyn, Ruth og Melvin. Carls søskende: Mrs. Anderson, Starbuck, Pope County, Minn.; Kristiana, Williams County, N. Dak.; Martin Tolstad, Montana.

Hans Kjeldshus, født i Lesje, av foreldrene Hans og Gyda Kjeldshus, tok homesteadland i Scottia, som han folgte til Ole Brenden og flyttet efter 13 aars ophold tilbake til Norge i 1913.

Ole Alme, født 1848 i søndre Fron, av foreldrene Erland og Verit Alme, begge døde i Wisconsin, hvortil de kom med sine barn fra Norge i 1866. Ole arbeidet som farmer i Wisconsin og en tid i Minnesota, og kom hertil i 1899, hvor han tok land i Scottia, som han nu har folgt. En bror er Martinus Alme, farmer i Wisconsin. Ole er en fin og hyggelig gammel mand, som har været mere end almindelig gavmild og hjælpsom mot sine medmennesker. Saa faar det da vise sig om de samme medmennesker vil gjøre hvad han har gjort mot dem, naar han selv blir gammel og trenger hjælp og pleie.

Knut Hagen er født i Lesje og utvandret til Amerika i 1882. Opholdt sig et aar i Pope County, derpaa til Grand Forks og tilbake til Pope County, hvor han kjøpte farm. Han kom hit og tok homesteadland i Scottia, hvor han bodde til

1912, og flyttet derpaa til Visbee, N. Dak., hvor han bodde hos Malmedal til han døde i 1913, 64 aar gammel.

Henry Zuve er født i Wisconsin for omkring 40 aar siden av forældrene Tor Askafson og hustru. Bedstefaren Askaf Zuve utvandret fra Laardals prestegjæld i Telemarken for over 80 aar siden til Koshkonong, Wis. Tov, der er 75 aar gammel, er bosat i Wisconsin. Henry kom hertil i 1900 og tok homesteadland. Hans hustru er Silda Sherpe, født i Wisconsin. Faren er fra Flekkefjord og moren fra Biri. Deres barn er, Selmer, Clayton og Orlando. Henrys søskende: Albert Zuve, Margo, Saff., Can.; Mrs. Nordmark, Roth, N. Dak.; Joseph Zuve, Wis.; Mrs. Carl Houde, Dulook, Mont.; Mrs. Adolph Eng, Brodriek, Saff., Can. Ole Zuve, Arnegaard, N. Dak.; Silda Zuve, Arnegaard, N. D.; Elmer, Eva, Alberta, Can.; Arthur, Arnegaard, N. Dak.; Clara, død. Mrs. Zuves søskende er: John Sherpe, Wis.; Bolive Sherpe, Wis.; Mrs. Nils Ryland, Wis.

Ed. Christofferson er født paa Nardeløkken i Lesje 1845, av forældrene Kristoffer Nardeløkken og hustru Sigrid Ingebrigtzdatter Storhaugen og utvandret i 1873. Ed. arbeidet i Skogen 14 vintre i Minnesota og Wisconsin og om sommeren i Canada. I Winnipeg var han før byen anlagdes. Sit hjem hadde han for det meste i St. Paul. Ed. blev gift i 1886 med Marit Erlandsdatter Vreguttu, fra Lesje, søster av Ole Lee (cfr. Scottia). Ed kom hertil i 1900 og tok land i Scottia ved Mousse River 6te april samme aar. Hans søskende: Christ Christofferson, Brown County, Minn.; John Christofferson, Wisconsin; Marit, Mrs. Johnson, Madelia, Minn.

Ole Lee er født paa Vreguttu, Lesje, 1866, av forældrene Erland og Marit Lida, og utvandret i 1887, opholdt sig først i Swift County og derpaa 12 aar i Pope County, Minn.,

til han i 1900 kom hertil og tok homesteadland i Scottia. Han blev gift i 1903 av pastor M. Teigen med Martha Mork, født i Ringebu. Deres barn er: Edsel, Mabel, Agnes, Edwin og Alfred. Oles søskende: Mrs. Ed. Christofferson, Scottia; Sivert Lee, Starbuck, Minn., og flere søskende i Norge. Mrs. Lees søskende: Mrs. Carl Tolstad, Scottia; Laurits, Math. og Hans Mork i Canada og tre søskende i Norge.

Ivar O. Sem er født paa Følling ved Stentjær 1870, av forældrene Ole Abrahamson og Ingeborg Iversdatter Sem, og utvandret i 1889. Han opholdt sig i Fillmore Co. 6 aar og var senere paa forskjellige steder som farm- og skogarbeider til 1900, da han kom hit og tok homesteadland baaren 1900. Han blev gift i 1902 med Anne Johnson, født ved Stentjær. Hendes søskende, en søster og to brødre, er bosat i Minnesota. Ivers søskende: Jacob Sem, Fillmore County, Minn.; Karen, Mrs. Vikan, Fillmore County, Minn.

Torsten O. Torstenson er født i Numedal 1866, av forældrene Ole T. Myran og hustru Anne Zermundrud, som utvandret i 1867 til Fillmore County, Minn., hvorfra de flyttet til Douglas County og tilbragte der resten av sit liv paa farm. Torsten kom herop i 1900 og tok samme aar homesteadland i Scottia. Dertil driver han trækemaskine. Han blev gift i 1894 med Malene, datter av B. C. Anfeth (cfr. Scottia). Deres barn: Nphia, Benjamin, død, Palmer, Stella, Carl, Joel og Paul. Torstens søskende: Lars O. T. farmer, Hawley, Minn.; Mrs. Carp, Wash.; Otto O. T., Minnesota; Knut T., Superior, Wis.; Gullik T., Douglas County, Minn.

Ole Emuland er født ved Trondhjem, av forældrene Ole og Talle Emuland og utvandret i 1882. Han opholdt sig

4 aar i Pope County og længere tid rundt Grand Forks, og kom til Bottineau i 1900 og tok homesteadland i Turtle Mountain, som han har solgt. Han blev gift i 1891 med Karoline, fra Stavanger. Deres barn er: Lille, Ordin, Oliva, Clara, Edna, Otto, Verntine og Clarence. Ole har to brødre i Canada, Lorentz og Gust S. Hustruen har to søstre, Elen, nu Mrs. Anderson, Lawton, N. Dak., og Lotte, Mrs. Johnson, Bottineau.

Torstein Bjøfne er født i Lesje, 1877, av forældrene Jacob T. og hustru Guro Bjøfne og utvandret i 1898. Efter to aars ophold kom Torstein hertil i 1900 og tok homesteadland samme aar i april. En søster er gift med Hans Starphol, Williams County, N. Dak.

Ole D. Hølen er født i Lesje 1860, av forældrene Ole Pedersen Hølen og Marit Larsdatter Torold, som utvandret i 1873 til Pope County, Minn., hvor de begge døde som gamle folk. Ole arbeidet som hyrefar hos sin bror i 27 aar. Hertil kom Ole i 1900 og tok homesteadland i Scottia i mars samme aar. Han blev gift i 1904 med Marit Luft, født i Ringebu. Hendes søskende er: Oline, Alexandria, Minn.; Gurine, gift med G. Brekke, der er død, og Gurine er gjen-gift med en tysker ved Alexandria; Karen, gift med en danske ved navn Boesen, Nelson, Minn. En bror, ukjendt opholdssted. Oles søskende: Lars S., død som farmer, Pope County; Gerda, Mrs. L. Jacobson, ved Tacoma, Wash.; Erlend S., Pope County; Kari, Mrs. Iver Leigen, Pope Co.; Marit, Mrs. Ole Midtmoen, Pope County; Tomas Olsen, Nelson, Minn., kjøbmand og postmester.

Nils Egeberg er født i Wisconsin 1867, av forældrene Rasse Egeberg og Berta Opheim, som utvandret i 1866 fra Sogn og bodde i Wisconsin i 11 aar, og flyttet derfra til Minnesota, hvor Berta døde, mens Rasse lever som farmer

i Pope County. Nils kom hertil i 1900 og tok samme aar i april homesteadland, hvorpaa han fremdeles bor. Han blev gift i 1907 av pastor Torvik med Anne Constance, født 1883 i Pope County, av forældrene Ivar Verdal og Elen Samuel-sen, utvandret fra Sogn. Ivar var fra Lyster og utvandret i 1872. Elen fra gaarden Sandvig i Lyster og utvandret i 1867. Nils og hustrus barn: Elen, Eithor og Emelie. Ege-bergs søskende: Mrs. Per Torton, Sauk Center, Minn.; John E., Pope County; Synneve, Williams County, N. Dak.

Mathias Lotten er født i Lesje 1871, av forældrene En-dre Lotten, død paa Lesjefogen og hustruen Anne, lever paa Lesjefogen. Mathias utvandret i 1899 og efter et aars op-hold ved Hanska, Minn., kom han i 1900 hertil og tok samme aar homesteadland i Scottia. Han blev gift i Norge i 1898 med Marit Olsdatter Sygaard, født paa Lesjefogen. Deres barn: Anna, Josie, Ella, Emil, Hilda, Marvin og Minnie. Mathias' søskende: Johan Lotten, Williams County, N. D.; Anton, Lotten, Montana; Nikolai Lotten, ukjendt opholds-sted. Hustruen har en bror, Peder Sygaard, i Williams County, N. Dak., og en søster hvis opholdssted er ukjendt; Anna, Mrs. E. F. Nelson, Williams County, N. Dak. Hu-struens søskende: Olga, Mrs. Otto Steinsland, Olaf Ver-dahl, Betzy, Mrs. C. Barsnes, Hilma, Edvard, Wilhelm, Ger-man, alle bosat ved Ceres, Minn. Hilma og Arthur døde.

Anton Aueum er født paa Lesjefogen 1871, av forældre-ne Knut Aueum og hustru Guri Kristoffersdatter, og utvan-dret i 1899. Efter to aars ophold ved Galesburg, N. Dak., kom han hertil i 1900 og tok homesteadland i Scottia. Der-til har han kjøpt 160 acres av Anton Sivertson. Han blev gift i 1904 med Marie Haakenstad (cfr. Christ S., Haram). Deres barn er: Clifford, Stella, Adelia, Guneva, Gordon og

Arthur. Mrs. Ole Afdun og Mrs. W. Steen er Antons søstre.

Fredrik Dahl er født i Romsdalen, av foreldrene Wilhelm og Anne Murdal og utvandret i 1889. Efter flere aars ophold i Minnesota, hvorav længst i Norman County, kom han i 1900 hertil og tok homesteadland om vaaren samme aar. Han blev gift i 1899 med Anna Sakariasdatter Skarsbø, født i Romsdalen. Deres barn er: Sailes, Clarence og John. En bror av Fr. Dahl er W. Lindseth, Scottia. Hustruens søskende: Amte Koseth, McLean County; Sivert Skarsbø, Ottetail County, Minn.; Olaus Skarsbø, Carpio, N. Dak.; Edv. Skarsbø, Carpio, N. Dak. og Kristiane, Mrs. Sunde, Berthold, N. Dak.

Willh Lindseth er født i Romsdalen 1869, av foreldrene Wilhelm Murdal og hustru Anne Olsdatter, og utvandret i 1890 til Amerika. Han opholdt sig i Chippewa County, Minn., 10 aar, til han i 1900 kom til Scottia og tok homesteadland. Han blev gift i Norge i 1913 av pastor Gøvden med Clara M. Berg, født i Romsdalen. De har ett barn, Clara Veddia. Hustruens søskende: Anna Grøtne, homestead i Montana; Anton Adolffson, Landa, N. Dak., og Carl Adolffson i Canada.

Lars Malme er født i Romsdalen 1868, av foreldrene Ole Arnefen og hustru Beret Malme, og utvandret i 1889. Han opholdt sig ved Halstad, Minn., i 11 aar til 1900, da han kom hit og tok homesteadland høsten 1899. Dertil har han kjøpt en kvart av Clausen, nu i Halstad, Minn. Lars blev gift i Ada, Minn., 1896, med Gina Bertine Holm, født ved Halstad, av foreldre fra Stavanger. De har en datter, Stella. En bror av Lars er Karl Malme, McKenzie County, N. Dak., og **Knut Malme**, født 1869 og utvandret i 1891 og

opholdt sig ved Halstad, Minn., i 8½ aar til 1900, da han kom til Scottia og tok homesteadland.

Robert Mosler er født i Gassel, Vesterdaalen, 1864, av foreldrene Albert Gattung Kosler og hustru. Faren var født i Gafalo, Sogn. Han var gaardbruger og fisker og nedstammet fra Lyffland. Moren, Luice, var datter av sjøkaptein Blichfeldt, Trondhjem. Ogsaa denne slekt nedstammer fra Lyffland. Robert utvandret i 1899 og kom først til Wisconsin og derfra hit i 1900, hvor han tok homestead samme aar. Han blev gift av pastor Svingen med Johanne Hellesvig, født paa Helgeland. De har ett barn, Johnny Blichfeldt. Mrs. Koslers far, Ole Johannesen, var født i Øyer i Gudbrandsdalen; moren, Maren Dals, nedstammer fra den bekjendte nordlandsprest Peder Dals. Koslers søskende: Fredrik Skogen, Canada; Johan Kosler, apoteker i Haugefjund; Agnethe, gift med løytnant Bøhn; Josefina, Kristiania. Kosler er mere end almindelig samvittighetsfuld. Engang sat han hos Anton Siverson og fortalte om at han hadde den høst faat saa og saa mange poteter. Paa hjemveien kom han ihu at han hadde tat feil paa sækkeantallet og saa trablet han tilbake til Siverson med det samme og oplyste denne om feiltagelsen. Flere lignende historier viser, at manden er ærlig like ut til fingerspidfene.

A. M. Anderson er født i Morris, Minn., 1878, av Sam Anderson og hustru Anna, og kom til Bottineau i 1900, hvor han samme aar tok homestead i Scottia. Han blev gift i 1905 med Gina Lindstad, født i Morris, Minn. Gendes mor var fra Sogn, faren fra Hedemarken. Andersons foreldre var ogsaa derfra. De har et barn: Berence. A. M. Andersons to brødre, C. S. Anderson og Alfred Anderson, er gift med hver sin søster av Mrs. A. M. Anderson.

Carl L. Larson er født i Wisconsin 1866, av foreldrene Lars Salvesson Kjera fra Skien og hustru Astrid fra Valdres. Larson kom hertil i 1900 og tok om vaaren samme aar homesteadland i Scottia. Han blev gift i 1888 med Ragnhild Bergsbakken, født i Wisconsin. Deres barn er: Lilly, Mrs. Gran, Eidsvold; Stella, Robert, Clarence, Joel, Oscar og Leona. En søster av Larson er Karine, nu Mrs. Johnson, Morris, Minn. Mrs. Larsons foreldre var Ole Bergsbakken og Gunhild Fossebraaten, som utvandret fra Valdres omkring 1850. Da disse optegnelser blev tatt levde de ved Ceres, Minn., og Ole er nu nær 85 og Gunhild 83 aar. Deres barn: Mrs. K. Sandsnæs, Ceres, Minn.; Ole Olsen, Balders, Wis.; Mrs. O. Tangen, Ceres, Minn.; Julius Olsen, hjemme hos foreldrene i Ceres.

Calvin Peterson er født i Minnesota, av foreldrene Martin J. Peterson og hustru Charlotte Johnson. Foreldrene utvandret for omkring 70 aar siden fra Sverige og har bodd i Pope County, Minn. Calvin kom herop i 1900 og tok homestead i Scottia, og har dertil kjøpt 160 acres. Han har gjennomgaat handelskolen og arbeidet to aar som betjent paa Courthuset i Bottineau. Søskende (sfr. Adolph Peterson, Scandia).

Ole Kluffstad er født i Lesje 1868, av foreldrene Ole og Marit Kluffstad (sfr. Ingebrigt K., Scottia) og utvandret i 1890. Etter flere aars ophold ved Madelia og Mankato, Minn., kom Ole hit i 1902 og tok aaret efter land i Scottia. Han blev gift i 1897 med Helga Veldre, født paa Ringsaker. Deres barn er: Olga, Mabel, Leo, Marvin, Oscar, Mennie og Lovise. Sustruens søskende: Ella, Mrs. Rittelsen, St. James, Minn.; Martha Bergouft, lever hos Ole Kluffstad; Lars B. døde i Wisconsin.

Anton Sivertson er født 1871 i Sogndal i Dalene, av foreldrene Sivert Larsen Medheien og hustru Anne Bjaanes, og utvandret i 1899 og opholdt sig 3—4 aar ved Halstad, Minn., til 1902, da han kom hit. Av hans farm er 40 acres homesteadland og 160 har han kjøpt av Ole Mme. Anton blev gift i 1893 med Eline Salvessdatter Stuhaug, fra Bakke sogn nær Flekkefjord. Faren døde i Norge, moren lever i Norman County, Minn. Anton og hustrus barn: Amanda, Sina, Selmer, Stanley, Emma, Arthur, Anna og Olga. Antons søskende: L. Sivertson, Haram, Sivert og Adolph S. i McKenzie County, N. Dak., 4 søskende i Norge. Mrs. Sivertsons søskende: Ole Stuhaug, Salve Stuhaug, Bertha Hestestad, enke, alle i Norman County. Anton er meget benyttet i offentlige gjøremaal, er saaledes medlem av townstyret og skolestyret, direktør for farmerelatorens i Landa og trustee i Lesje menighet i mange aar.

John Martinson, født 1873 paa Kjærringø, Nordland, av foreldrene Martin og Pernille Anderson, utvandret i 1893 og efter et par aars ophold i Wisconsin kom han i 1896 hitop. Han blev gift i 1907 med Astrid Bærnes, født i Trondhjem. Deres barn er: Melton, George og Ingvald. Johns søskende: Alfred M. (Eidsvold), Anna, Norge; Petrine, Mrs. Torgerson, Canada. Mrs. Martinsons søskende: Einar Bærnes, Peder Bærnes og Sverre, alle bosat i settlementet.

Ogjaaa Scottia har mange kjække unge skandinaver, som trofast tar sin tørn paa farmen aar efter aar. Jeg skal nævne de jeg kjender:

Anders Brekke, født 1887 paa Leijefogen, av foreldrene Anders og Marit Brekke og utvandret i 1911. Han har tatt homesteadland i Montana. En søster er Mrs. Ragna Utegaard, Eau Claire, Wis. **Sivert Olsen**, født i Lesje 1883, av

forældrene Ole Olsen Pladsen og hustru Marie Olsdatter, utvandret i 1908. Han har tat homestead i McKenzie County, N. Dak.. En søster er Marit, gift med P. Seim, Minnesota. **Gunnar Røhne** er født 1880 i Løiten, Hedemarken, av forældrene Guldbrand Pederson Røhnehaugen og hustru Inger Olsen, og utvandret i 1910. Søskende: Anna, gift med Herman Flom, Milton, N. Dak.; Ole og Didrik R., i Minnesota. **Peder R. Pederson**, født 1882 i Norman County, Minn., av forældrene Nils og Marthe Pederson. Faren var jensf, moren norf. Peder kom hit i 1907 og har tat land i Montana. **Albert Skovland** er født i Snaasen, Trøndelagen 1885, av forældrene Johan Skovland og hustru Ane og utvandret i 1900. Han opholdt sig 6 aar i Minnesota og kom hit i 1906, hvor han driver farmarbeide, brøndgravning m. v. Han har homesteadland i Williams County. **Chr. Johnson**, født i Lesje, av forældrene John Tømmerbakken og hustru Marit, utvandret i 1893. Etter 10 aars ophold i Minnesota kom han hertil i 1903. Søskende: John Johnson, Sarah, gift med L. Solliken, Ed. Johnson, Mary Johnson, og Inga, gift med Henry Anderson, Minn. **Nicolai Jacobson**, født i Sogndal i Dalene, av forældrene Jacob Eikelid og hustru Bertine, utvandret i 1911. Etter 3 aars ophold i Norman County, kom han i 1914 hit. **Anton Haugen**, født i Lesje 1895, av forældrene Sivert og Marit Haugen, utvandret i 1914, broren **Gunnar**, født 1892, utvandret i 1911.

Etpar rettelsjer — og om mindegaven.

Eivind Rudi gjør oppmerksom paa etpar trykfeil som vi ber læserne rette: S. 315 sidste linje — møro, fl. v. møso. S. 316 l. 13 og 14 — Skuespil-Orne, fl. v. skuespillerne. Han kommer i den forbindelse til at nævne mindegaven og er til-

høielig til at undskyldte sig derfor, hvilket vi ikke tror er nødvendig. Vi lar ham fortsætte. — (Red.):

Det lakker mod vaar. Solen skinner barmere, og sneen braaner væk. Vække i tusindtal haster nedover mod dalbunden og elven spulmer op og flommer. Lad bidragene, gaverne, som vaarbækken haste sig til kassjereren — i tusindtal. Lad Baldrisgaven som elven, med elven, spulme op over sine bredder, vasse ud Noble sit regnestykke, lad spaadommen bli til virkelighed, den nemlig, hr. Noble anjaa for en spaadom; det forudsagn fra „trykfeilsdjævelen“ at gaven skulde vokse over — bli 12,000 dollars.

Vi gir os fremdeles fantasien i vold, og vi ser da en mand i hver bygd deroppe i Baldris, en der hidtil ukjent; men som slaar sig ned og vil bli der — til „Dovre falder“. Hans navn er „Fond“ og han gaar hvert aar omkring i bygden for at se om kost itaar til, og hvor han kommer er han velkommen; for han kommer bestandig med en hjelp, en paaskjønnelse. Han kommer som julenissen, med en gave, og er ligesaa afholdt, ligesaa velkommen som nissen.

Gir vi vort minde til dette? og derigjennem til brobygningen, til en stadig sterkere samfølelse ude og hjemme?

Dg efter den gode vaar blir der sommer og høst med rig afgrøde i det Serrens aar 1917. E. R.

Om du hittil har glemt det, saa kom nu og vær med.

Flere indlæg angaaende Baldrisgaven kan vistnok synes overflødig. Men en velment henvendelse til de mange som endnu ikke har git noget kan vel ikke være av veien. — Jeg maa understøtte hvad Eivind Rudi siger i sit indlæg i sidste Samband, at det slet ikke har gaat saa glat og let med dette indsamlingsarbeide, som vi fra først av hadde tænkt os eller

som man med rette kunde ventet. Derfor blev det, som lærerne vil erindre, paa sidste valdrisstevne besluttet at fortsætte indsamlingen et helt aar. Nu er det omtrent ni maaneder siden denne beslutning blev tagt. Den sidste kvitteringsliste i Samband viser, at totalsummen i dette lange tidsrum er blit forsøkt med litt over \$700.00. Dette er ogsaa penge og de gjør sin mon, naar det blir lagt til det øvrige. Mere rimelig hadde det været om dette nimaaneders arbeide hadde baaret tredobbelt frugt men det viser da ialfald, at dette arbeide ikke helt er gaat i staa. Nogen har ialfald hat denne sak paa hjertet og efter evne forsøkt at fremme den.

De ærede bidragsydere som har lagt denne lille sum til gaven, har gjort sin pligt og derved vist et godt eksempel. Ja, maatte nu dette lede til at ret mange, som hittil har holdt sig tauske likeoverfor denne sak, straks vil komme med sit bidrag — stort eller litet — og la det ske fyldest som skrevet staar: Mange bæffe smaa gjør en stor aa. Ja, vi forstaar, kjære sambygdinger, at det er nødvendig at vi alle blir med og at vi alle støtter dette indsamlingsarbeide om det skal bli til nogen glæde og velsignelse for os som gir og for dem som faar. Ja, la os nu denne gang vise, at vi valdriser er talrike i dette vort kjære adoptivland Amerika, og at vi har det samme gode hjertelag, som andre bygdefolk har likeoverfor sine værdige trængende derhjemme. La os denne ene gang vise, at vi er enige og sterke, naar det gjælder at løfte i flok.

Paa denne maate vil det bli en fælles mindegave til mor Valdris fra hendes utflyttede sønner og døtre i Amerika. Og da vil ikke bare en brøfdel av valdriserne i Amerika ha grund til at sige, at dette har nogle faa av os gjort alene. Hundreder av velstaaende valdriser har trukket sig tilbake og ikke været med. Hadde de ikke mod eller mangler de det rette hjertelag? Kjære sambygdinger, la ikke dette bli sagt om os,

men la os nu vise i handling, at vi er enige naar det gjælder at fremme en god sak. La os vise, at vi har sympati med de mindre vel stillede i hjembygden vor, og la dem nu faa føle, at de har en stor skare av venner her i dette saa rift velsignede land Amerika; at vore hjerter endnu slaar varmt for vor hjembygd og for alle dem som føler trængselen i disse dyre tider. De mindre bemidlede i Valdris har ganske vist faat sin beskaffede del av dyrtiden. Dette gjælder selvfølgelig ikke Valdris og Norge alene men desværre faar alle land sin del derav.

Efter alle ting at dømme er vi vel alle enige, at Valdrisgaven aldrig kunde kommet til en mere beleilig tid end netop disse tider. Og jeg tror ikke de amerikanske farmere nogenfinde har hat bedre raad til at fylde dette krav end netop nu. Sidste aars avling var meget god næsten overalt, og slike priser som farmerne nu faar for sine produkter og for sine kreaturer og svin er enestaaende.

Saa kom nu, rike farmere, som endnu staar tilbake, og vær med — I saavel som de mindre bemidlede — enhver efter sine evner! Og snart skal det være gjort, gaven sendes hjem, og da faar vi alle en fælles tak og ære for hvad vi har gjort. Det er saa ofte sagt, og det med rette, at ved at faa være med og glæde andre blir vi selv glade og lykkelige.

Som jeg forstaar er det nu bare en kort tid igjen til indsamlingen skal avsluttes og gaven sendes. Saa nu gjælder det at skynde paa, om gaven skal komme op til den lille sum av \$12,000.00.

Hadde et snes flere rike gubber ydet til denne gave om ikke mere end tredjeparten av hvad Mr. Noble gav, saa hadde kanske det ønskede maal allerede været naadd. Et flertal av dem som har indsendt sit bidrag har kanske begaat den feil, at de ikke har grepet dypt nok i lommen; men den feil kan

da endnu bli rettet paa. De som endnu ikke har sendt ind sit, vil sikkerlig snart komme. Vi vil saa nødig tro, at der er nogen valdris som ikke vil støtte denne sak. Vi vil nok alle være med og glæde Mor Valdris. Saa nøl ikke længere nu, men kom straks, saa blir dette arbeide fuldbyrdet, og det vil bli til glæde og velsignelse baade for os og dem som mottar gaven.

Luverne, Minn.

C. N. Remme.

Lidt om det nylig organiserede fællesraad.

Dr. C. L. Dypal.

At der bakom bygdelagsbevægelsen ligger noget mere end netop ideen om at komme sammen en gang om aaret for at spise Iesse og flatbrød og spekekjød er da noget, som enhver tænkende mand let kan indse. Bistnok spiller den selskabelige hygge ved vore aarlige stevner en betydelig rolle, og rettelig saa; man træffer barndomskammerater fra skoledagene, man træffer sambygdinge, som man kanske ikke har seet i aartier, saa opfriskes minderne ikke alene fra dagene tilbragt sammen i gamle nor Morges kjød, men man oprisfer ogsaa erindringerne fra nybyggerlivets dage hertilands.

At dette har sin store berettigelse og er til megen hygge og glæde ved slike festlige anledninger, det vil vel heller ingen modsigge.

Amerikas historie er jo ganske ny, vistnok begynder den paa en maade med Leif Ericson, fortsættes av Christoffer Columbus, men har først sin virkelige begyndelse med „Mayflower's“ ankomst. Australiens historie har sin begyndelse med 1788, da de første hvide kolonister landede i Sydnen Cove, og disse første kolonister i Australien bestod av over 1200 forbrydere deporteret didover. At der nu er nogen slik rift i

Australien over at utregne sine stamfædre fra de første hvide kolonister, som der er her tillands er vel neppe tilfældet, men allikevel er den ene begyndelse av Ise saa stor historisk interesse som den anden.

Det er den historiske værdi og betydning av slike begivenheder, som datiden ikke kan paaskjønne og bedømme, det tar estertidens aarhundreder før de kan sees og bedømmes i det rette lys.

Saaledes ogsaa med de første norske indvandreres arbeide og slit med at rydde og bygge utover Nordvestens fletter. De var da alle av Ise saa god herkomst, som nogen av dem der fandt veien hid paa „Mayflower“, og naar vi ser tilbake bare femti eller seksti aar, saa faar vi allerede et ganske godt perspektiv, og jo længere det gaar desto større og bedre begreb faar vi om betydningen og værdien av det, den store historiske værdi, ikke bare betydningen av det materielle stræb, utviklingen i saa henseende er jo ganske eventyrlig, Isefrem fabelagtig, en vild prærie, befolket med indianere og buffalo, om-dannet i et halvt hundrede aar til verdens „bread basket“! Saa de kulturelle fremfrit! De har jo fuldt holdt skridt med de materielle. At vi kan faa en fuld forståelse av den historiske betydning av alt dette er da ogsaa noget, som er værd at arbeide for.

§ en av vore storbyer, hvor der var en kraftig spire til fuld forståelse av alt dette, dannet nogle mænd en norsk forening til at samle alt fra nybyggerlivets historie og bevare det for efterlegten. Der blev meget godt arbeide gjort, og meget materiale samlet, mange hundrede dollars blev brugt for at fremme dette betydningsfulde arbeide.

Saa gif foreningen al kjødets gang, medlemmerne spredtes, nogle døde, andre flyttet væk, alt det samlede materiale

spredtes ogsaa, slik gif alt det store arbeide, som her var saa godt begyndt, aldeles tabt.

Det er den store tanke, som ligger tilgrund for en sammenknytning av alle bygdelag i et fællesraad. Vi bør arbeide for at faa istand en organisation, der kan gjøre et planlagt arbeide for at samle og bevare alt av historisk og kulturhistorisk værd, der angaar de norske indvandrere og deres arbeide og del i dette lands fremskridt og utvikling, og det er en betydelig rolle, som det norske element har havt i saa henseende. Om dette burde der være den fuldeste samklang inden alle bygdelag. Dette at fællesraadet skulde være en overbestyrelse eller et overformynderi for bygdelagene er jo bare gutteagtig, tankeføls tale, som ingen oppmerksomhet fortjener.

Det vilde jo være et uhyre tab om alt det arbeide, som allerede nu er nedlagt i bygdelagsbevægelsen skulde sporløst forsvinde; jeg for min del tror, at vi burde sætte merker efter os i et permanent arbeide, noget vi alle kunde have del i og sætte ære i at være med paa. Et slikt merke burde bli en arkivbygning med museum og forsamlingslokaler i forbindelse med det, og dette burde reises i et norskhedens center, hvor den oppvoksende ungdom, fremtidens bærere, kunde have let adgang til at gjør fuldt brug av den, der de vanke og færdes for at utdanne sig til at fylde sine pladse i livet.

Saa er der ogsaa leiligheter, hvor bygdelagene maatte ønske at optræde samlet, og da kan vi i fællesraadet have et fuldt ansvarligt maskineri, særddigt til at handle paa bygdelagene vegne, disse representanter blir da jo ogsaa valgt av de forskjellige lag.

At der er nødvendighet for en permanent arkiv og museumsbygning var der vidnesbyrd nok om i den store samling av interessante, værdifulde gjenstande, som i løbet av nogle saa maaneder bragtes sammen i anledning av hundred-

aarsfesten. Mange av disse gjenstande er endnu i komiteens hænder, husvilde og hjemløse.

Det var disse ting som jeg vilde faa lov at pege paa og lægge Njøslenlagets medlemmer paa hjerte nu, saa at de kunde have anledning til at tænke over sagen og handle med fuld forståelse av den tanke, der ligger tilgrund for dannelsen av et fællesraad. (Lidt forkortet fra Njøslenlagets Arbeid).

Thomas Simonson.

Fra Mrs. Liv Boen, Amulet, Canada, har vi faat oplysning om hendes onkel Thomas Simonson av Agee, Nebraska, som døde i sit hjem i Holt County den 16de december 1916, rolig og stille, omringet av hele sin familie. Han var født i More, Numedal, 17de november 1841 og kom til Amerika med sine forældre i 1861. Overreisen foregik paa en av den tids seilskuter og var meget stormfuld og varet 19 uker. De slog sig ned i Wisconsin. Thomas hvervet sig i Co. B, 22de Wis. Vols. og han tjente til krigens slut, var med Shermans marsch til havet, og hadde været en af dem som var indespærret i Libbycængslet. Han blev i 1866 gift med Miss Caroline Lewis. De flyttet tolv aar senere til Clay County, Nebraska og tre aar derefter til Holt County. Sit guldbryllup feiret Mr. og Mrs. Simonson med sine barn og barnebarn, 26 i tallet. Han overleves av sin hustru og fem sønner, Simon, Loren, Colmer, Clarence og Irvin og en datter Sena, samt av en bror, S. Simonson av Osseo, Wis., og to søstre, Mrs. D. P. Myrland, Jackson, Minn., og Mrs. C. E. Kettefson, Lac qui Parle County, Minn. Fire av hans søffende var sør døde, nemlig, Ingeborg Simonson i Wisconsin, Svebjørn i North Dakota og Nils i Nebraska, samt Mrs. Boens mor Liv Skarpmoen i Røllag, Numedal. Thomas Simonson var en høit agtet borger, som trolig virket for samfundets vel og selv opnaadde velstand og hadde et meget hyggeligt hjem og var elsket og agtet av en meget stor venneslok.

Kvittering for bidrag til Valdrisgaven.

(Gjentykt fra omslaget no. 107.)

Før modtaget og kvitteret for	\$4,937.47
Med Hon. T. D. Noble, Manfred, N. D., fra følgende i Nord Dakota: Helge Knutsen Skjefte, Garvey (fondet Vang) \$5, Inger O. Fjeld (Mrs. S. A. Fosb), Minot, (fondet Etnedalen) \$10, Anders S. Opdal, Fargo, (fondet Vang) \$5, N. N. Nilfen (Ranum) Meckinock, (fondet N. Aurdal) \$5, Senator Nick N. Nilfen (Ranum), Emerald, (fondet N. Aurdal) \$5, S. G. Grov, Bismarck (fondet S. Aurdal) \$10, tilsammen	
	45.00
	<hr/> \$4,982.47

Minneapolis, 23de februar 1917.

A. M. Sundheim, kassjerer.

Kvittering for bidrag til Valdrisgaven.

Før modtaget og kvitteret for	\$4,982.47
Med T. E. Boe, Minot, N. D., fra følgende: T. E. Boe, Minot (trængende, Vang) \$15, Nils Hougén, do. do. \$10, B. A. Berge, do. do. \$5, Thomas N. Wold, do. do. \$10, T. O. Hougén, do. do. \$15, Andrew Hougén, do. do. \$5, John Monsén, Deering, N. D. (trængende S. Aurdal) \$5, Jul Jaar, Cheyenne, N. D. (oplysningsfondet, Vang) \$5, John K. Sveen, Minot, do. \$5, John Monsén, Deering, N. D. (trængende, Vang) \$5, Iver Quallen, Minot, (trængende, V. Skidre) \$2, Anute Berge, do. do. \$10, Mrs. E. L. Gran, do. (trængende, N. Aurdal) \$5, Olaf K. Sophienlund, do. do., tilsammen	
	98.00

Salt til dato. \$5,080.47

Minneapolis, 20de mars 1917.

A. M. Sundheim, kassjerer.

Hvad sier du om Valdrisgaven?

I næsten hvert nummer av Samband har man læst henstillinger til sambyggingerne, at de bør baade sende sine bidrag til valdrisgaven og opmuntre venner og naboer til at gjøre likedan. Det har ikke gaat saa let og fort med denne innsamling som komiteen hadde ret til at vente. Omtrent \$5,000 er inkommet fordelt paa en 600 bidragsydere. Nogen har git store beløp, men gjennomsnittsbetøpet for de fleste av de seks hundrede blir ikke stort. Men det er likevel bra gjort, rent herlig, mot dem som intet har gjort.

Hvor mange amerikanere av valdris æt mon der er? Nogen har gjættet 50,000. Det kan gjerne være, om komiteen vanskelig kan tro det. Efter almindelig overslag skulde der i denne tause hær være omtrent 10,000 familiefædre, mindst likesaa mange givere. Det skulde bli en gave slik som det vilde gjøre godt at tænke paa baade der den kommer fra og der den gaar hen.

I disse dyre tider er det vistnok haardt nok, hjemme i Valdris, at tilfredsstille de aller nødvendige krav paa godgjørenhet; og hvor vanskelig vil det vel ikke bli der lange tider fremover, at opdrive midler til en mængde av de foretagender, som et fremadstræbende folkefærd bør støtte, om de ikke skal bli staaende tilbake i de ting som kræves for at følge med i slegtens fremgang!

Man møter den indvending, at Valdris ikke trenger nogen gave, at der intet viktig foretagende er igang der som vi har kald til at støtte, og at ingen nød der kræver vor hjælp. Men da, naar intet vist krav roper over til os, just da skulde det jo synes at være den bedste tid at vise vort storsind med en æresbevisning, som maa bli særlig paaskjønnet, fordi vi frit og venlig gav, uten at medynk eller pligtfølelse drev os.

Komiteen ber sambyggingerne at tænke paa det.

Lutheran Publishing House

DECORAH, IOWA.

Northwestern Branch, 322 South 4 St., Minneapolis, Minn.

EN AARGANG AV SAMBAND indbindes i smukt lærebsbind for 35 cents, i velskbind for 50 cents.

NORSK-AMERIKANSK FESTSKRIFT, saalænge oplaget varer, til halv pris, \$1.00, porto 10 cents. Alle "Sambandsmænd" bør ha dette værdifulde verk.

Norwegian-American

er det bedste middel til at bibringe den opvoksende slægt af norsk-amerikanere interesse for sine forfædres minder, kultur, historie, literatur, samt at gjøre dem kjendt med vort folks virksomhed, og almene nyheder om dem, hele verden rundt; men især i Amerika. Foruden **Norwegian-American** er intet norsk hjem fuldt udstyret med bladliteratur. Frit prøveeksemplar faas ved at skrive til

NORWEGIAN-AMERICAN

Northfield, Minn.

Bestemmelser om Valdrisgaven.

"1. Indsamlingen til Valdris optages paa den maate, at bidragene til hvert herred holdes særskilt, og givnerne bestemmer til hvilket herred bidraget ydes.

2. Bidragsyderne udtaler til hvilket ølmed de ønsker deres bidrag anvendt.

3. Indsamlingen fortsættes til valdrisstevnet i 1917, og det samlede beløb oversendes hvert herred som et urørligt fond, undtagen de gaver, som givnerne bestemmer for noget andet. Herredsstyret forvalter samme og anvender indtægterne deraf som det finder det mest hensigtsmæssigt, dog saaledes, at tilbørligt hensyn tages til bidragsydernes ønske."

For cirkulærer og al anden oplysning man ønsker, skriv til sekretæren. Bidrag og løfter om bidrag sendes til kassereren. Følgende er komiteens medlemmer:

Fra Vang, C. J. Heen, Dennison, Minn.

Fra V. Slidre, I. O. Hovey, 2121 Hennepin Ave., Minneapolis, Minn. SEKRETÆR.

Fra Ø. Slidre, T. O. Roble, Manfred, N. Dak.

Fra Etnedalen, Johannes Anderson, Cottonwood, Minn.

Fra N. Aurdal, A. M. Sundheim, 3205 Park Ave., Minneapolis, Minn. KASSERER.

Fra S. Aurdal, L. C. Goplerud, Portland, N. Dak.

A. A. Veblen, 305 Walnut St. SE., Minneapolis, formand.